

Directa

publicació quinzenal

Núm 372

Del 11/11 al 24/11 de 2014

2 €

www.directa.cat

Pedralbes i la Trinitat Nova són els extrems d'una Barcelona on, arran de la crisi, creix la desigualtat **8-11**

Islàndia intenta superar els efectes del crac amb un turisme que amenaça el seu patrimoni natural **20-21**

Especial sèries: entrevista a Toni de la Torre, màfia catalana i androcentrisme a la televisió **26-29**

Repsol estén la taca

La multinacional amenaça el medi ambient proposant noves prospeccions a Tarragona i les Canàries amb la complicitat de l'Estat

PÀG. 3-7

/ JOSÉ TÉLLEZ

D

Directa

publicació quinzenal

EDITA:
Associació per la Difusió Sense Límits (ADSL)
C. Riego núm. 37 baixos esquerra
08014 Barcelona
Tel: 935 270 982 / Mòbil: 661 493 117
directa@directa.cat
www.directa.cat

DIPÒSIT LEGAL: GI-1528-2005

LICÈNCIA CREATIVE COMMONS:
Reconeixement-No Comercial-Sense Obra
Derivada 2.5

Aquesta publicació intenta escriure amb
un llenguatge no sexista i no androcèntric

La Directa no comparteix necessàriament
les idees expressades als articles d'opinió

QUI SOM?

Comunitat Directa

Jordi de Miguel
Estirant del fil
David Bou i Victor Yustres
Al peu del canó
Marc Rude i Jesús Rodríguez

Miralls

Gemma Garcia

Cruïlla

Maties Lorente

Impressions

Adrián Crespo i Isabel Benitez

Roda el món

Oriol Andrés i Roger Suso

Poca Broma

Rafael Morata

Expressions

Oriol Fuster

La indirecta

Alex Romaguera

Coordinació web

Manel Ros i Marc Font

Audi visuals

Victor Alonso

Fotografia

Victor Serri i Natàlia Virgili

Il·lustració

Núria Frago, Ricardo Hermida i Andrea Lucio

Correcció

Laia Bragulat

Edició

Ignasi Franch

Compaginació

Roger Costa Puyal

Disseny gràfic

Jose Téllez, Sergio Espin, Núria Ribes

Programació web

Projecte Ictineo

Administració

Karminha

Difusió i Publicitat

Ferran Domènech

Comercial

Pau Fabregat

CORRESPONSALIES:

Baix Llobregat, Berguedà, Barcelonès

Nord, El Camp, Girona, L'Horta, Manresa,

Maresme, Menorca, Osona, La Plana Alta,

Ripollès, Sabadell, Solsonès, Terrassa, Terres

de l'Ebre, Terres de Ponent, Vallès Oriental.

CONTACTES:

General directa@directa.cat

Redacció redaccio@directa.cat

Cultura expressions@directa.cat

Subscripcions subscripcions@directa.cat

Publicitat publicitat@directa.cat

Distribució distribucio@directa.cat

Enrique Rodríguez

@erodriguezgar

Prenent com a base 51 organitzacions amb dades de 2012 i 2013, s'han creat 896 llocs per a dones i 518 per a homes #BalançSocial #fesc2014

Suso López Fernández

@Susolopez

@El_Diagonal, @lamarea_com, @SentitCritic, @La_Directa... Mitjans cooperatius a la #fesc2014. Un altre #periodisme ja és una realitat!

Xarxa d'Economia Solidària

@XES_cat

17.000 gràcies! Una per cada persona que s'ha apropiat a la #fesc2014 :-). Un altre model econòmic ja està en marxa!

Directa

@La_Directa

Jordi ha obert un xat a les 12:43h

Carles s'ha unit al xat

Carme s'ha unit al xat

Ferran s'ha unit al xat

Jesús s'ha unit al xat

Jordi: Família, aquest any no he pogut passar per la Fira d'Economia Solidària de Catalunya :S Com va anar? Me'n feu cinc cèntims?

Carles: Va anar molt bé! La seva tercera edició ha mostrat que el sector es consolida i que és capaç d'ofereir alternatives al model capitalista en tot el cicle econòmic: producció, consum, distribució i finançament. Com sempre, ha estat un gran aparador d'experiències, però, a més, enguany s'ha potenciat la intercooperació entre tots aquests projectes gràcies a una dinàmica específica que va aplegar una vuitantena d'entitats. S'hi van celebrar 77 debats, tallers i activitats sobre temes candents: l'esborrany de la proposta de llei d'economia solidària elaborat per la Xarxa d'Economia Solidària, les propostes de l'economia feminista, el paper de l'economia solidària en el procés d'autodeterminació de Catalunya, l'emprenedoria col·lectiva, la relació entre el creixement d'una organització i la participació... A més, es va celebrar la Nit de l'Economia Solidària, que va reconèixer la tasca de Coop57, Som Energia i l'Oliviera. Amb 17.000 assistents, es va constatar que hi ha una realitat que batega amb força.

Jordi: I nosaltres, al peu del canó tot el cap de setmana, imagino.
Ferran: Sí, vam ser-hi des de dissabte a primera hora, a les jornades d'intercooperació, fins diumenge al vespre, una bona maratón! ;). Érem a la zona anomenada Com comunicar-nos, al costat de mitjans com *Critic*, *La Marea* o *Diagonal*, informant sobre la nova etapa del projecte, oferint subscripcions... Ah, i també vam participar a la TV de la Fira!

Ferran ha pujat una foto

17.000 batecs per una altra economia

Jordi: Explica'm això de la tele, Jesús, que t'he vist en un vídeo!
Jesús: Doncs, la FESC TV es va passar tot el cap de setmana mostrant la rica realitat de propostes i projectes de la Fira, en un plató muntat per Claraboia Audiovisual i amb aportacions, també, de Ràdio Trinitat Vella i el TEB del Raval. Jo em vaig encarregar d'entrevistar el Rubén Suriñach, de la comissió de balanç social de la Xarxa d'Economia Solidària. Ens va explicar com s'avalua si una empresa cooperativa és social i solidària usant diversos paràmetres: paritat, escala salarial, sostenibilitat, intercooperació i igualtat. En Rubén també treballa a la revista *Opcions*. Tot seguit, vam parlar amb en Xavi Palos, organitzador de la FESC i cooperativista de Queviure.coop. El salt qualitatiu i la diversitat de sectors de l'economia presents a la III FESC van centrar la conversa. Hi ha tots els vídeos al web de la fira.

Jordi: M'ho miro, merci! L'any vinent, la DIRECTA hi serà amb el seu procés de cooperativització finalitzat. Com està la cosa ara, Carme?

Carme: Doncs, s'està coent, a foc lent, però coent-se. De fet, és més fàcil muntar una cooperativa des de zero que no pas, com en el nostre cas, transformar un projecte que ja funciona, amb uns hàbits de treball determinats, amb diferents graus d'implicació de la gent que hi col·labora, etcètera. La Fira ens va ajudar a continuar fent xarxa amb els col·lectius afins al projecte i a teixir complexitats en aquesta direcció. De moment, la rebuda és bona: hi ha expectació i ganes de ser-hi! ◀

Parada de la DIRECTA
a la fira FESC
/ VÍCTOR ALONSO

Repsol, antic monopoli públic i actualment un dels grans emblemes del capitalisme espanyol, està a punt d'iniciar prospeccions per extreure hidrocarburs a les Canàries i pretén fer el mateix a pocs quilòmetres del delta de l'Ebre. En ambdós casos, compta amb el beneplàcit del govern estatal i el rebuig del territori. Més enllà dels aplaudiments de l'establishment, la companyia té un historial negre de vessaments, negocis amb dictadures i presència a paradisos fiscals.

Repsol vol ampliar l'extracció d'hidrocarburs a dos espais protegits

El Ministeri d'Agricultura desestima les al·legacions d'Ecologistes en Acció i la multinacional només necessita el permís definitiu del Ministeri d'Indústria per iniciar noves prospeccions petrolíferes

David Bou
@dvdbou

El Butlletí Oficial de l'Estat (BOE) va publicar, el 23 d'octubre, una resolució del Ministeri d'Agricultura, Alimentació i Medi Ambient on s'aprova la Declaració d'Impacte Ambiental (DIA) favorable a les prospeccions de Repsol a la recerca de possibles reserves d'hidrocarburs davant del delta de l'Ebre. Superat aquest escull, només manca el permís del Ministeri d'Indústria perquè la totpoderosa multinacional tiri endavant el projecte anomenat Treballs de sísmica 3D a Casablanca. L'objectiu del pla és "l'obtenció d'un nou registre que permeti millorar la imatge sísmica del subsòl a l'àrea de la concessió de Casablanca i els voltants", tasca que la companyia abordaria amb la utilització d'un mètode basat en l'ús d'ones ultrasonores.

En concret, les actuacions previstes es desenvoluparien en una àrea rectangular de 732 quilòmetres quadrats situada a divuit quilòmetres de la costa de Tarragona, amb una profunditat d'entre 2.400 i 3.000 metres. Ecologistes en Acció denuncia que es tracta d'una àrea que afecta dos espais protegits, el Parc Natural del Delta de l'Ebre i el Parc Natural de les Illes Columbretes, ambdós pertanyents a la Xarxa Natura 2000. L'entitat assegura que aquestes zones "podrien veure's greument perjudicades per l'activitat petrolera".

Repsol és present sobre el terreny des de l'any 1981 i explota sis pous a la zona. La joia de la seva infraestructura és la plataforma Casablanca, situada a 52 quilòmetres de Tarragona. Per ella, passen aproximadament 2.000 barrils de cru diaris procedents del jaciment que porta el mateix nom, i també de quatre pous més: Rodaballo, Boquerón, Barracuda i Chipirón. Aquest complex està format per la plataforma fixa, els pous submarins i l'oleoducte que trasllada el cru des del mar fins al terminal marítim de Repsol, anomenat el Pantalà, que ocupa gairebé 9.000 m2 de superfície i serveix per traslladar el cru a terra ferma i, posteriorment, distribuir-lo fins al complex petroquímic de Repsol al Camp. El Pantalà disposa de cinc fronts d'atrancament per a la descàrrega de vaixells de fins a cent-mil tones, a més d'una monoboia a tres quilòmetres de la costa, on els grans petroliers poden descarregar el seu contingut. Ara fa dos anys, es van obrir dos pous nous: Lubina i Montanazo, amb una producció diària de sis mil barrils, que eleven fins a vuit mil la xifra total de barrils de petroli que Repsol produeix diàriament a la demarcació de Tarragona.

Aquesta quantitat suposa un percentatge ínfim dels més de tres-cents mil barrils que la multinacional obté cada dia arreu

La plataforma Casablanca, ubicada a 52 quilòmetres de la ciutat de Tarragona / ARXIU

del món. Segons els càlculs d'Ecologistes en Acció, el 99,8% del cru consumit a l'Estat espanyol és importat i les noves prospeccions que es derivarien d'aquests estudis sísmics tan sols disminuirien aquesta quantitat en un 0,6% aproximadament. A part d'esgrimir aquesta dada com a argument contra el projecte, l'ONG creu que la protecció de les àrees valuoses ambientalment ha de prevaldre davant els interessos econòmics de la petrolera. L'organització ecologista reclama als governs de Catalunya i del País Valencià que es mobilitzin per tal que Repsol no aconsegueixi el permís definitiu. El llarg historial d'abocaments i greuges ambientals provocats per la companyia a les costes catalanes augura un futur tan negre com el color del cru amb el qual es continua fent d'or. ◀

La producció de petroli a la demarcació de Tarragona s'enfila als 8.000 barrils diaris

El núvol gris i la **taca** negra de Repsol al territori

D. B.
@dvdbou

Normalment, els impactes que genera l'activitat de Repsol al territori passen desapercebuts a molts mitjans de comunicació que es lucren amb els anuncis de la poderosa corporació. Les habitacions de pobles com Constantí, el Morell o la Pobla de Mafumet respiren els fums de la petroquímica mentre s'aferran als llocs de treball que els brinda.

El mes de juny d'enguany, la plataforma Cel Net, organització que agrupa joves dels pobles del voltant de la refinera, va presentar els resultats d'un estudi elaborat pel laboratori del Centre de Medi Ambient de la Universitat Politècnica de Catalunya, en conveni amb quatre ajuntaments de la zona. Durant un any i mig, van estudiar la qualitat de l'aire al voltant del Polígon Nord de Tarragona, la vall del riu Francolí i els municipis propers al complex petroquímic. Entre tots els contaminants detectats, se superaven els nivells de compostos tòxics com el Benzè, l'1,3-butadiè o el PM10, declarats com a potencials cancerígens per organismes de referència com l'Organització Mundial de la Salut. Aquests estudis demostren que les anàlisis actuals de la Generalitat només analitzen dos compostos orgànics volàtils dels 160 que s'han arribat a detectar i que, diàriament, respiren els veïns i les veïnes dels municipis afectats.

Als anys setanta, es va construir el pantanell de Tarragona davant les platges de la Pineda (Vila-seca). Aquest moll s'empra per facilitar les maniobres dels més de 500 petrolers que, anualment, descarreguen més de nou milions de tones de combustible. Els vessaments de petroli són quelcom habitual: "El risc zero no existeix", va afirmar Antoni Brufau, president de Repsol, davant els alcaldes de la zona el 17 de gener de 2012.

Més enllà dels accidents periòdics -se n'han comptabilitzat almenys setze durant la darrera dècada-, les veus expertes en la matèria afirmen que "la contaminació per hidrocarburs és una conseqüència implícita del seu transport marítim". Una pràctica habitual dels vaixells petrolers és la neteja de les seves dependències amb aigua marina un cop han descarregat. S'estima que anualment es vessen més de 400.000 tones d'hidrocarburs al Mediterrani, dada que el convertiria en un dels mars més contaminats del planeta. Una altra pràctica recurrent és la de "volatilitzar" les taques de petroli confiant en les forces de la natura. Aquest va ser el cas del vessament que es va produir a la plataforma Casablanca el desembre de 2010, davant el qual l'aleshores subdelegada del govern espanyol a Tarragona, Teresa Pallarès, va afirmar: "Les condicions meteorològiques òptimes han afavorit l'evaporació del petroli". La taca tenia una superfície aproximada de 19 quilòmetres quadrats i es dona la casualitat que Pallarès, després d'ocupar el lloc de màxima responsabilitat a la subdelegació del govern espanyol de la província i de ser regidora del PSC a l'Ajuntament de Reus, és la directora general de l'Associació Empresarial Química de Tarragona des del gener de 2013.

Tot i els accidents reiterats, Repsol només ha rebut pressions de l'administració per dur a terme certes inversions en la millora de les instal·lacions i pel pagament de multes minúscules en comparació amb el seu potencial econòmic o amb el dany ambiental provocat. ◀

Els vessaments de petroli provoquen greus danys ambientals / ARXIU

Cronologia incompleta de més d'una dècada de vessaments a Tarragona

27-07-2001	Vaixell 'Tomso Trust'	4 tones de cru
11-03-2002	Fuita d'un pou	4.000 litres de petroli, taca d'uns 7km2
12-02-2004	Plataforma Casablanca	Taca de cru de 2km de llarg i 75m d'ample
8-10-2004	Vessament de substàncies tòxiques al riu Francolí	Vessament de sulfat d'amoni i 740kg de peixos morts
31-08-2006	Fuga en una canonada de fuel líquid	5.000 i 20.000 litres, taques a la costa de Cambrils i Salou
5-01-2007	Descàrrega del vaixell 'Sks Tana'	30.000 litres de cru
23-10-2007	Petrolier 'Majestic' al port de Tarragona	1.500 litres de cru, es tanca la platja de la Pineda
6-02-2008	Vessament de substàncies tòxiques al riu Francolí	190 tones de líquids tòxics, moren milers de peixos
9-09-2008	Enfonsament d'una gavarra dins el port de Tarragona	200 tones de fuel i gasoil
15-05-2009	Plataforma Pride North America	118.000 litres de cru i 18.000 litres de parafina
23-06-2009	Plataforma Pride North America	Taca de 40km2
13-02-2010	Origen desconegut	Detectat a la desembocadura del riu Francolí
27-07-2010	Plataforma Pride North America	Impacte desconegut
1-10-2010	Refinera d'Asfalts Espanya (Repsol-Cepsa) dins el port de Tarragona	1.000 litres de fuel oil.
22-12-2010	Error humà a la plataforma Casablanca	120.000 i 180.000 litres de cru, taca de 19km2
9-01-2011	Fuga al pantanell de Tarragona	Més de 15.000 litres de cru
12-01-2011	Xoc entre un remolcador i un vaixell	7.000 litres de gasoil
31-10-2012	Fuga a la refinera a la Pobla de Mafumet	6.000 tones d'hidrocarburs

FONT: Ecologistes en Acció, 'Impactes en el medi marí dels sondejos i exploracions de la indústria d'hidrocarburs'

El TC suspèn la **consulta sobre les prospeccions a l'arxipèlag canari**

Manifestació del 24 de maig 2012 en contra de Repsol a Fuerteventura / CANARIAS DICE NO A REPSOL

D. B.
@dvdbou

El dimarts 4 de novembre, el ple del Tribunal Constitucional (TC) va suspendre, per unanimitat, la consulta que el govern de les Canàries havia convocat pel 23 de novembre sobre les prospeccions d'hidrocarburs que vol dur a terme un consorci empresarial -liderat per Repsol i amb la participació de RWE i Woodside- a les costes de l'arxipèlag. D'aquesta manera, el tribunal espanyol valida la tesi del govern central, que va interposar un recurs contra la votació perquè va considerar que envaïa les competències de l'Estat.

La suspensió és provisional i el tribunal haurà de decidir, abans d'un període cinc mesos, si la perllonga o l'aixeca. El govern autonòmic, en mans del partit nacionalista de centredreta Coalició Canària, considera "plenament constitucional" el marc normatiu de la consulta i la pregunta directa que volen formular a la ciutadania: Vostè creu que les Canàries han de canviar el seu model mediambiental i turístic per les prospeccions de gas o petroli? Tanmateix, l'executiu de Mariano Rajoy -que ha autoritzat les prospeccions- sosté que la política energètica és una competència exclusiva de l'Estat.

El conflicte es remunta al mes de març de 2012, quan el govern espanyol va aprovar l'inici de les operacions petrolíferes a l'oceà Atlàntic, davant les Canàries. La zona de perforació prevista es troba a tan sols deu quilòmetres de les principals platges de l'illa de Fuerteventura i a divuit quilòmetres de l'illa de Lanzarote, totes dues àrees declarades Reserva de la Biosfera per les Naci-

ons Unides. Està previst que es perfori el subsòl marí a una profunditat d'entre 3.500 i 6.500 metres. Aquest fons té una intensa activitat sísmica i el projecte de Repsol incrementaria el grau de risc sísmic, a més de posar en perill la qualitat d'una aigua de mar que, un cop potabilitzada, abasteix l'arxipèlag.

El govern autonòmic i els governs de les illes de Lanzarote i Fuerteventura s'han oposat al projecte en major o menor mesura, però ha estat la mobilització popular la que ha liderat l'oposició a les prospeccions. Aquest moviment ciutadà aplega més de trenta col·lectius socials i es planteja l'opció de convocar una consulta alternativa, tot i que l'executiu canari ha afirmat que manté la seva decisió de fer una consulta popular malgrat el veto judicial.

Si es produís una suspensió cautelar de les prospeccions per part dels tribunals, aquesta arribaria abans d'acabar el mes de novembre. Mentrestant, el subsecretari del Ministeri d'Indústria, Energia i Turisme, Enrique Hernández Bento, ha afirmat que els sondejos de Repsol s'iniciaran també a finals d'aquest mes, quan el vaixell que es desplaçarà des d'Angola fins a les canàries per dur-les a terme conclouï la seva activitat a l'Àfrica. Tanmateix, el moviment d'oposició a les prospeccions ha anunciat que està previst que el vaixell de Repsol arribi el dimarts dia 11 i comenci la seva activitat el dissabte següent. Si res no ho evita, romandrà cent dies treballant davant les costes de Fuerteventura, una activitat que provocaria uns efectes irreversibles. ◀

L'oposició sospita que les perforacions poden començar abans que els tribunals les aturin temporalment

Una companyia protegida per l'Estat

Propietat, principalment, de fons d'inversió i entitats financeres, Repsol s'ha beneficiat de la diplomàcia empresarial del govern espanyol per expandir-se a nombrosos països. L'empresa destaca per l'ús de filials amb la intenció de minimitzar el pagament d'impostos

Marc Font
@marcfontribas

Abril de 2012. El govern de l'Argentina, presidit per Cristina Fernández de Kirchner, anuncia la renacionalització d'YPF, aleshores filial de Repsol. Tret de sortida d'una crisi diplomàtica. El règim del 78 en bloc -a l'hora de defensar interessos oligàrquics dels *campions nacionals*, el PP i el PSOE es fusionen- clama al cel i García Margallo, ministre d'Exteriors de l'executiu de Mariano Rajoy, brama que "un atac a Repsol es considerarà un atac a Espanya". L'aparell estatal i l'*establishment* mediàtic esdevenen una sola veu, amb una defensa a ultrança de la petrolera encapçalada per Antoni Brufau. El govern argentí, titllat mantes vegades de populista, rep tot tipus d'atacs i desqualificacions. Diplomàcia empresarial de manual, amb recursos públics al servei d'interessos privats.

El plet -que es va tancar l'abril d'enguany amb l'aprovació d'una compensació econòmica a la companyia de prop de 3.700 milions d'euros- va posar de manifest l'enorme poder i influència de Repsol sobre el govern estatal, més preocupat per protegir certs beneficis corporatius que per garantir un migrat estat del benestar a la ciutadania.

L'espanyolitat de la petrolera era el principal argument governamental per posicionar-se inqüestionablement al seu favor. Realment, era un argument vàlid? D'entrada, Repsol està totalment en mans privades des que, el 1997, el primer executiu del PP, encapçalat per José María Aznar, va completar-ne la privatització. Però és que, a més, la majoria del capital de la companyia s'ubica fora de l'Estat: bàsicament, pretany a fons d'inversió que, al seu torn, estan sota el control de grans bancs d'arreu del món.

És cert que els dos principals accionistes de la petrolera, CaixaBank i Sacyr, són espanyols. L'entitat financera posseeix l'11,8% de la companyia, mentre que la constructora arriba al 9,2%. A partir d'aquí, la resta de propietaris de referència són tots forans. Fins al juny, la mexicana Pemex - que també és dedica als hidrocarburs- en controlava el 9,3%, però tot just acaba de completar la sortida iniciada fa cinc mesos; per aquest motiu, Temasek, el fons sobirà de Singapur, és el tercer màxim accionista amb el 6%. Després, hi ha grans bancs i fons d'inversió com HSBC (5,4%), Blackrock (3,1%),

BNP Paribas (3%), JP Morgan Securities (3%), Capital Group Companies (2,5%), JP Morgan Chase & Co (2,1%) o la societat d'inversió de capital variable (sicav) Inversora de Olarizu (2,1%). Mercats en estat pur.

L'origen: antics monopolis públics

La companyia no ha estat sempre sota el domini dels mercats. Quan va néixer, el 1986, era totalment pública, amb l'Institut Nacional d'Hidrocarburs (INH) com a accionista únic. Repsol es va crear a partir de la unificació de diversos monopolis energètics estatals com Campsa, Butano o Petronor. El govern de Felipe González (PSOE) en va iniciar la privatització tres anys més tard, procés que va culminar el 1997, ja amb Aznar al capdavant de l'executiu. En aquell moment, el president de la petrolera era Alfonso Cortina, fill de Pedro Cortina Mauri,

Antoni Brufau rebent el premi Llotja 2010 atorgat a Repsol, l'empresa que presideix / CAMBRACBN

L'empresa es va crear a partir de la unificació de diversos monopolis energètics estatals. El govern de Felipe González va iniciar una privatització culminada per l'administració Aznar

Una benzinera ubicada a Lima (Perú) / BRYAN COSTALES

un dels catalans de Franco. Nascut a la Pobra de Segur, Cortina Mauri va ser un dels fundadors de la cervesera San Miguel i, posteriorment, va ocupar diversos alts càrrecs a l'àrea d'Exteriors del règim dictatorial, del qual va arribar a ser ministre del ram del gener de 1974 al desembre de 1975.

El relleu d'Alfonso Cortina es va executar el 2004, amb l'aterratge d'Antoni Brufau, un home de La Caixa, el tradicional accionista de referència de la companyia. Brufau, que l'any passat es va embutxacar 4,9 milions pel càrrec -a banda dels gairebé 500.000 euros que la societat va aportar a la seva pensió-, va ser un dels grans aspirants a succeir Josep Vilarasau al capdavant de l'entitat financera -juntament amb Isidre Fainé, que finalment va assolir el càrrec- després dels quatre anys de mandat pont de Ricard Fornesa (2003-2007).

El premi de consolació per a Brufau va ser la presidència de la corporació energètica, a la qual va arribar des de la presidència de Gas Natural, participada tant per La Caixa com per la petrolera. Curiosament, actualment, Brufau i Fainé comparteixen espai al consell d'administració de la companyia, ja que el banquer n'és el vicepresident, posició que li va reportar uns ingressos de més de 350.000 euros el 2013.

El consell també compta, entre altres, amb Artur Carulla, un dels germans propietaris del hòlding Agrolimen (Pans & Co, Bocatta, Fres Co, Gallina Blanca, etcètera), que el mes d'abril van abonar 9,5 milions perquè s'arxivessin les actuacions per frau fiscal contra ells. L'any passat, Carulla va cobrar gairebé 400.000 per ser conseller de Repsol.

Paradisos fiscals i negoci amb dictadors

Malgrat l'origen públic i el paraigües protector que encara li ofereix l'Estat, amb la defensa aferrissada en el plet argentí per la filial YPF com a paradigma, Repsol mira bàsicament pels seus interessos corporatius i els de les seves accionistes i no pas pel conjunt de la ciutadania. La mostra més clara és l'enorme quantitat de societats filials que té a paradisos fiscals. Segons l'informe de 2012 de l'Observatori de Responsabilitat Social Corporativa (ORSC) presentat fa uns mesos, la companyia comptava -fa dos anys- amb 44 subsidiàries en territoris de baixa tributació. Fonamentalment, estaven radicades a Delaware (Estats Units) i els Països Baixos, però també a Suïssa i a les illes Caiman i Bermudes. És evident que l'activitat extractiva de Repsol no es concentra en aquestes àrees; així doncs, no és forassenyat pensar que les filials s'empenen per minimitzar la factura fiscal.

A banda de seguir l'estratègia habitual de l'Ibex a l'hora d'eludir el pagament d'impostos -33 de les 35 companyies de l'índex empenen filials ubicades a paradisos fiscals segons l'ORSC-, la petrolera no és precisament escrupolosa quan ha d'escollir companys de viatge. *Business is business* i, quan es tracta de lucrar-se, no li importa fer-ho en països que es troben sota règims dictatorials. Actualment, opera a Algèria,

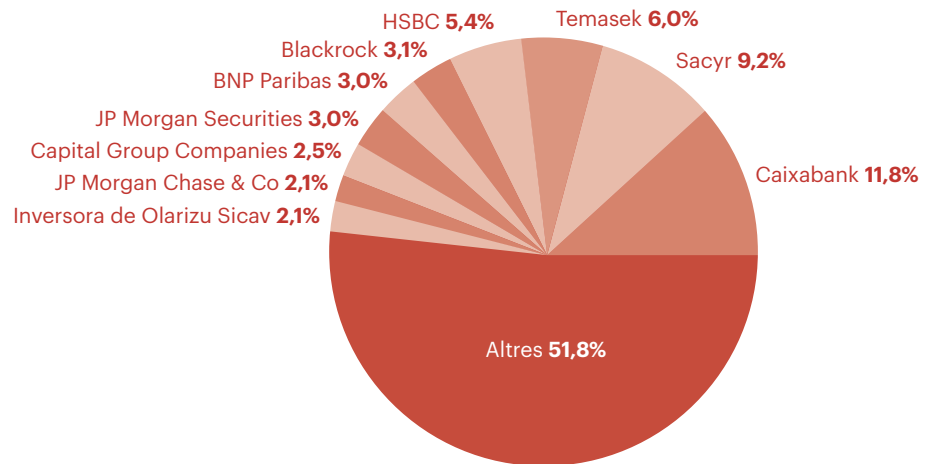
Angola i el Marroc, al costat de les estats Sonatrach, Sonangol i ONHYM. També ho fa a Líbia, on durant dècades va estar associada a la National Oil Company, la societat cabdal en l'engendrament de la fortuna de Gaddafi. De 2004 al 2012, va participar en projectes a l'Àrabia Saudita amb l'empresa estatal Aramco. Durant uns anys, va buscar petroli a Guinea Equatorial, regida amb mà de ferro per Teodoro Obiang des de fa 35 anys.

En tots els casos, es tracta de règims més o menys dictatorials que acumulen una allau de denúncies per vulneracions dels drets humans més bàsics i que surten malparats als informes anuals que Amnistia Internacional o Human Right Watch presenten sobre aquest tema. Organitzacions com l'Observatori del Deute en la Globalització (ODG) han denunciat que establir-se i fer negocis en aquests països no deixa de ser una forma clara de "legitimar-ne els règims dictatorials". Lluny de causar-li cap tipus de problema, sovint, Repsol s'hi ha establert després dels viatges oficials de governants espanyols, que li han aplanat el camí donant-li seguretat jurídica. De nou, la diplomàcia empresarial.

Impactes negatius a l'Amèrica Llatina

Repsol, com Telefónica i Endesa -també antics monopolis públics privatitzats durant la dècada dels 90-, juga un paper

Accionistes de Repsol

La petrolera manté multitud de filials en paradisos fiscals, opera amb règims dictatorials i ha signat a l'Amèrica llatina contractes que es consideren abusius

cabdal en el neoimperialisme espanyol a l'Amèrica Llatina, articulada a través de grans empreses. La regió ha esdevingut la principal àrea d'expansió de les principals companyies estatals i, per exemple, actualment, la petrolera opera a Bolívia, el Brasil, Colòmbia, l'Equador, Nicaragua, Mèxic, el Perú i Veneçuela. La presència a l'Amèrica Llatina ha reportat uns ingressos multimilionaris a l'empresa, però el seu historial a la regió no és precisament immaculat.

Diverses organitzacions l'han acusat de provocar greus danys ambientals amb la seva activitat extractiva al Perú, l'Argentina o l'Equador. El juliol de 2008, Oxfam Intermon va publicar l'informe *Lletra petita, grans abusos*, on exposava que la companyia s'havia beneficiat de la posició dèbil de diversos governs de la regió -que buscaven inversions foranes- per firmar-hi contractes abusius que li van reportar "beneficis extraordinaris", mentre que els guanys per a la població autòctona van ser mínims. Informacions periòdiques de l'any 2006 també van mostrar el vincle de la petrolera amb el moviment secessionista de la regió boliviana de Santa Cruz, molt actiu en l'oposició inicial a la presidència d'Evo Morales.

Amb uns beneficis de gairebé 10.500 milions d'euros des de 2010 -durant el primer semestre de 2014 els números verds han estat de 1.327 milions-, Repsol es manté insaciable. Ho demostren l'imminent inici de les prospeccions per buscar hidrocarburs a les Canàries i l'intent de fer-ne de noves davant del delta de l'Ebre i les illes Columbretes. L'impacte ambiental i l'oposició del territori són ignorats per una companyia que sempre compta amb el suport del govern espanyol de torn i que, a cop d'anunci, evita que la majoria de les informacions crítiques amb les seves actuacions apareguin als grans mitjans. Blindatge mediàtic i diplomàcia empresarial al servei d'un dels monstres de l'Ibex. Combinació perfecta per als interessos corporatius. ◀

La seu de Repsol a Madrid / LUIS GARCÍA

Terra de classes

La crisi la paguen els pobres. Així encapçala el seu estudi l'enginyer industrial Xavi Sobrepera: un post al seu blog, publicat el mes d'octubre, posava en evidència que, durant els quatre primers anys de recessió econòmica (2008-2012), a Barcelona s'han incrementat exponencialment les desigualtats entre els barris més rics i els més pobres. Mitjançant un índex que situa en 100 punts la renda mitjana de la ciutat, podem veure com, l'any 2012, al barri de Pedralbes, la riquesa s'enfilava fins al 240,7, mentre que, a la Trinitat Nova, el poder adquisitiu s'enfonçava fins als 38,9 punts. És a dir, que les 7.551 veïnes del barri més pobre sobreviuen amb una sisena part dels ingressos dels habitants del barri més ric. Si fem una comparativa evolutiva des de l'any 2008, la situació encara s'agreuja més. A l'inici del període estudiat, de mitjana, un veí de la Trinitat Nova vivia amb un 39,2% dels ingressos mitjans d'una persona resident a Pedralbes. El 2012, la xifra era del 16,6%. És a dir, l'índex de desigualtat s'ha multiplicat per 2,5. Per copsar quina és la realitat social que reflecteixen aquestes estadístiques hem viatjat als dos extrems geogràfics i econòmics de la ciutat de Barcelona.

Edificis afectats per aluminosis al cor de la Trinitat Nova / ESTER MORA

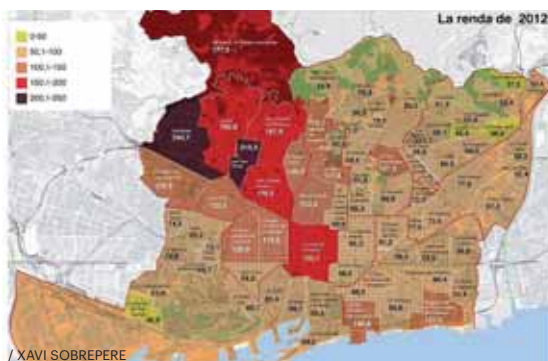

Joan Mas Autonell, Marc Rude
@marcrude

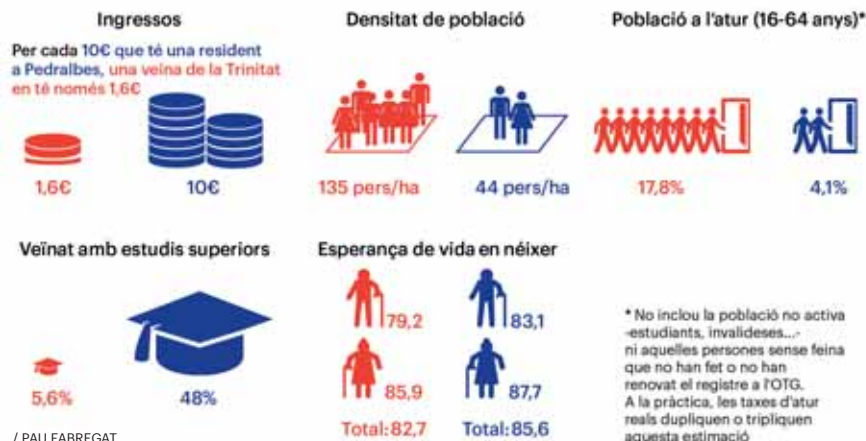
“Molt sovint, l'Ajuntament ha ignorat el barri o bé ha intentat controlar el moviment veïnal en funció dels seus interessos”, opina l'activista Luis Ramos

Coneixeu la Trinitat Nova? Probablement deuen haver agafat el metro en direcció cap allà: on acaben les línies verda i groga, trobem un barri devastat pels efectes de la crisi. A la Trini, se subsisteix amb la tercera part de la renda mitjana d'una persona barcelonina. 133 famílies del veïnat encara malviuen en blocs aluminosos que cauen a trossos. El barri, tradicionalment desatès per les institucions públiques, pateix una manca crònica d'equipaments, agreujada amb la recessió econòmica. Des dels anys setanta, l'Associació Veïnal de Trinitat Nova canalitza la indignació de la gent i lluita per reivindicar els drets que li pertocuen.

Els orígens del nucli urbà es remunten a la dècada dels cinquanta. Les autoritats franquistes van edificar un conjunt de blocs per col·locar-hi les treballadores que arribaven a Catalu-

/ XAVI SOBREPERE

/ PAU FABREGAT

La nova Trinitat: atur, desnonaments i pobresa

El barri està marcat pels edificis aluminosos, la manca d'equipaments públics i una llarga història d'autoorganització veïnal

Torna l'heroïna

A la dècada dels vuitanta, l'heroïna va entrar a fons al districte de Nou Barris i va afectar durament tota una generació. En aquell moment, el moviment veïnal també va actuar per intentar posar fi a la dependència de la droga. "Tradicionalment, la Trinitat Nova ha patit molts problemes per temes d'alcoholisme, drogues i violència de gènere. Des de l'esclat de la crisi, han tornat a augmentar els nivells de drogadocció. Hi ha de tot, però el que fa més por és que l'heroïna es torna a fer present", explica Ainhoa Francoy, presidenta de l'Associació de Veïns de Trinitat Nova (Associació Veïnal? AVV? unifiquem!!).

nya en plena onada migratòria. El barri va ampliar la perifèria de la ciutat mitjançant un model de construcció barroer, conegut com a *barraquisme vertical*.

El ciment que es va utilitzar per fer els edificis era de molt mala qualitat. Ja fa més de vint anys que s'hi va detectar aluminosi. El 1999, l'Ajuntament de Barcelona, la Generalitat i l'associació veïnal van firmar un conveni a través del qual l'Incasòl -promotora pública adscrita al Departament de Territori i Sostenibilitat- es comprometia a construir nou-cents habitatges per traslladar-hi les residents dels blocs aluminosos. Es va establir que tots els pisos nous s'havien d'enllestir, com a màxim, l'any 2012. A hores d'ara, però, se n'han construït poc més de la meitat.

Parets brutes i esquerdades

Els cinc blocs que aguanten dempeus, apuntalats, recorden un paisatge de postguerra. Les parets marronoses dels edificis estan brutes, esquerdades i enfosquides per les humitats. A

molts dels habitatges, ja no hi viu ningú; la majoria de portes i finestres estan tapiades. El juliol de 2013, una balconada va caure sobre una parada d'autobús. "L'any passat, la gent que encara viu als pisos va patir molts ensurts. Tenim un problema amb el robatori de materials dels edificis, que en malmet les estructures", comenta Ainhoa Francoy, presidenta de l'Associació Veïnal de Trinitat Nova. Com que està previst que els blocs s'enderroquin aviat, moltes persones aprofiten per anar-hi a buscar ferralla: s'emporten els puntals, el cablejat, les canonades i l'alumini de les finestres. "Es van endur fins i tot els conductes del gas. Això va provocar fugites en cases que estaven habitades; en aquell moment, teníem por de volar pels aires", comenta Francoy.

"La responsabilitat última del retard de la construcció dels nous edificis és de la Generalitat. El problema rau en que el primer punt del conveni firmat establia que la remodelació del barri seguiria endavant sempre que l'administració tingués prou recursos econòmics", afirma l'activista. L'esclat de la crisi i l'inici de la política de retallades van aturar les obres. "La pressió veïnal, amb accions com el tall de la Meridiana o manifestacions al Parlament, ha accelerat el procés d'edificació. A hores d'ara, la construcció dels pisos que falten està blindada i, a la previsió dels propers pressupostos, ja figura que tots han d'estar acabats".

Falta d'equipaments públics i autogestió veïnal

La zona al voltant dels blocs aluminosos és plena de solars buits o en obres. "Des que va començar la remodelació, molts locals comercials han hagut de tancar i tenen problemes per reobrir en nous establiments. Falten botigues", es queixa una veïna dels edificis afectats. "El barri necessita activitat, hi ha espai de sobres, però falten equipaments públics. No tenim poliesportiu, no hi ha biblioteca...". El 2012, l'Ajuntament va voler tancar l'Escola Bressol de Trinitat Nova, l'única que oferia beques per a la mainada del barri. Les protestes van obligar les autoritats municipals a fer-se enrere.

"A finals del franquisme, neixen les primeres associacions veïnals al districte de Nou Barris. La precarietat en què es vivia va fer que la gent s'autoorganitzés; hi havia molta solidaritat. A partir de l'acció veïnal, es van aconseguir equipaments de primera necessitat pels ciutadans", remarca Luis Ramos, activista

El veïnat que encara viu en blocs afectats per l'aluminosi està pendent del reallojament / ESTER MORA

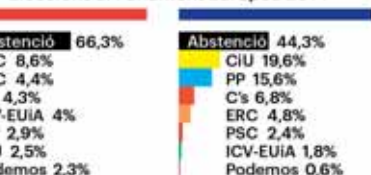
Benvingudes a Barcelona

La Trinitat Nova és un barri atrapat entre eixos viaris i línies elèctriques. La cicatriu urbana de l'avinguda Meridiana, sense cap mampara antisoroll ni separadors visuals -però amb un rètol gegant on hi diu: "Benvinguts a Barcelona"-, provoca una remor constant de motors i clàxons. Les grans torres d'acer que porten l'alta tensió a la ciutat des dels embassaments del Pirineu inunden el paisatge. També hi ha dues centrals elèctriques que, de tant en tant, provoquen ensurts al veïnat, amb incendis i deflagracions. La contaminació de l'aire és especialment densa; una capa de "smog" provinent de les fàbriques de la llera del riu Besòs i l'intens trànsit rodad emblanquen l'atmosfera.

que va estar vinculat a l'AVV de Trinitat Nova durant els anys noranta. "Actualment, hi ha hagut un retrocés amb relació als serveis públics disponibles".

Avui dia, el context de crisi ha fet rebrotar les iniciatives autogestionades. "L'AVV ho belluga gairebé tot, al barri. Mou al voltant de 200 persones: fem tallers, tenim una biblioteca pròpia, organitzem festes tradicionals com la castanyada, rebem les queixes de la gent, intentem buscar solució als seus problemes, els informem sobre les ajudes socials a les quals tenen dret...", explica Francoy, que presideix l'associació. "Moltes vegades, l'associació veïnal fa d'Ajuntament". La veïna dels blocs amb qui ha parlat la DIRECTA (que prefereix mantenir l'anonimat) hi està d'acord: "Ha estat a partir de l'acció veïnal que les institucions s'han vist obligades a moure's. Fins llavors, la Trinitat Nova estava oblidada".

Eleccions al Parlament Europeu 2014

Trinitat Nova
Pedralbes

Font: Serveis Estadístics de l'Ajuntament de Barcelona

“Oferta: casa amb quatre habitacions i dos banys, 6.208 euros al mes”

Els superrics de Barcelona s'amaguen a l'extrem nord-occidental de la ciutat. El barri de Pedralbes ha esdevingut un veritable gueto de les elits polítiques i econòmiques

Jesús Rodríguez
@albertmartnez

Els carrers del barri tenen més a veure amb els paisatges de les ciutats suïsses de Ginebra o Davos que no pas amb els d'una capital mediterrània

L'avinguda Pearson de Barcelona s'acaba sobtadament al peu de la muntanya de Sant Pere Màrtir. Una gran planxa de ferro forjat bloca el pas i una desena de càmeres de seguretat controlen qualsevol moviment. En aquest tram de carrer no hi ha plataners a la via pública -com és comú a la resta de la ciutat-, sinó que hi han plantat avets. No hi ha problemes per aparcar. Els vehicles són als pàrquings particulars, al soterrani de les grans mansions que es distribueixen per tota l'avinguda i, de fet, per tot Pedralbes. És un barri que dobla la superfície de la vila de Gràcia, però on només hi viuen 11.650 persones, en contraposició a les 52.801 graciencs.

A Pedralbes, no hi viu gent qualsevol, la renda *per capita* se situa en un 240% de la mitjana barcelonina. No hi ha blocs de pisos i és molt difícil trobar-hi cap comerç. Per contra, hi ha un flux constant de vehicles de servei d'àpats, neteja de piscines i manteniment de xemeneies, entre altres. Al carrer Joan d'Alòs, s'hi lloga una casa de quatre habitacions i dos banys, una de les més modestes i petites de la zona; truquem per conèixer-ne el preu: “Ara està d'oferta, serien 6.208 euros mensuals”. Donem les gràcies i pengem.

Pedralbes és un altre món. De fet, alguns dels carrers tenen més a veure amb els paisatges de les ciutats suïsses de Ginebra o Davos que no pas amb els d'una capital mediterrània. El nom del barri prové del mas de Pedres albes, en referència al color blanquinós de la roca calcària originària. Les primeres edificacions daten del segle XIV, quan Jaume II i Elisenda de Montcada van ordenar construir-hi un palau, el monestir i l'església. A partir de les primeres dècades del segle XX, aquest racó de la falda de Collserola va esdevenir punt d'estiu i esbarjo de les famílies nobles. L'any 1919, l'aristòcrata Juan Antonio Güell va cedir a la monarquia espanyola els terrenys necessaris per aixecar el Palau Reial. A banda i banda del passeig Güell -actual avinguda de Pedralbes- i del passeig de la Bonanova, van aparèixer les primeres mansions. Poc abans de l'esclat de la guerra, la gent poderosa de Barcelona ja vivia allà. El personal de les fàbriques i les cooperatives que es va alçar en armes el 19 de juliol de 1936 no solament va assaltar la caserna del Bruc, també va saquejar i col·lectivitzar les propietats de l'oligarquia.

Trenquem mites. El 27 de gener de 1939, les tropes de Franco no van entrar a Barcelona per l'avinguda Diagonal, sinó que ho van

fer per la carretera d'Esplugues i per l'avinguda de Pedralbes -que posteriorment Franco va rebatejar com a avinguda de la Victòria. Des de la plaça de Pius XII, van enfilar la Diagonal, que llavors començava allà. La noblesa i la burgesia, que s'havien refugiat a Burgos després del fracàs de la sublevació franquista a la ciutat, van acompanyar les tropes per recuperar les seves mansions, requisades per la revolució obrera. La Gran Creu de Pedralbes es va alçar en honor als militars colpistes i per homenatjar els religiosos executats durant la guerra. Cal recordar que molts capellans havien fet de franc tiradors des dels campanars de les esglésies de Barcelona en defensa de l'aixecament militar del *Generalísimo*.

El barri de les Cinc Fletxes

És l'any 1946 quan, per iniciativa de l'Institut Nacional de la Vivienda, s'edifica -sobre l'actual ronda de Dalt- el barri de les Cinc Fletxes -en referència a l'emblem de Falange Española-, amb 123 cases familiars destinades a falangistes i adeptes al règim. De fet, en aquest nucli urbà, conegut com el barri de la Mercè a partir de la constitució dels ajuntaments democràtics, encara hi ha un carrer en homenatge als Herois del Bruc, tot i que no sabem si el topònim fa referència a la Guerra del Francès o bé rememora les tropes sublevades que, quan va esclatar la Guerra Civil, es van atrinxerar a la caserna del Bruc. Als anys 50, el comte de Godó i el marquès de Mulhacén van invertir en les obres de cobriment de la riera. L'obertura del Liceu Francès va esdevenir un pol d'atracció de famílies molt adinerades, que desitjaven l'escolarització elitista dels seus fills i filles. És a partir de 1968 que els carrers Joan d'Alòs, Mare de Déu de Lorda, Bisbe Català, Bosch i Gimpera, Eduardo Conde i l'avinguda Pearson comencen a dibuixar l'embrió d'un veritable gueto de gent super rica.

Un castell neogòtic, el local de l'associació veïnal

Res no és *normal* en aquest barri. L'Associació de Veïns de Pedralbes té la seu en un petit castell neogòtic anomenat Can Ponsic; les seves activitats tenen ben poc a veure amb les lluites que caracteritzen el moviment veïnal. La revista *Pedres Albes*, que funciona com a portaveu de l'entitat, parla de tennis, bon menjar, història, viatges, inseguretat, mobilitat i separació de residus. L'altra entitat veïnal de

L'avinguda Pearson acaba amb un mur que incorpora nombroses càmeres de videovigilància
FOTOGRAFIES:
BRAIS G. ROUCO

Les finques més luxoses de Pedralbes es troben al capdamunt de l'avinguda Pearson

Un treballador d'origen llatinoamericà pinta la reixa d'una de les mansions del carrer Joan d'Alós

La zona és l'Associació de Veïns del Sector Nord de Pedralbes, que centra l'activitat en l'àmbit de la seguretat i ofereix un servei de vigilància de 24 hores a les persones residents.

A Pedralbes, no hi consta l'existència de cap centre social o casal de joves. Per trobar quelcom similar, hem d'anar al barri del costat, a la part alta de Sarrià. El Club Juvenil Daumar s'ubica al carrer Dolors Monserdà i està sota la tutela de la prelatura de l'Opus Dei. El jovent juga a rugbi i futbol, però també elabora videoclips de ficció. Al seu últim treball, mostren com uns nois intenten posar una bomba de rellotgeria a la Universitat de Barcelona i un mosso d'esquadra ho impedeix.

Personal de les Filipines i l'Amèrica del Sud

Poca gent camina pels carrers. Trobem dues tipologies de viants: d'una banda, psicòlegs, professors particulars, entrenadors, dietistes; de l'altra, jardiniers, minyones, majordoms, cuineres. El primer grup és, majoritàriament, de nacionalitat espanyola; el segon, originari de l'Amèrica del Sud i de les Filipines. Davant l'escola privada Betània Patmos -un peculiar centre educatiu al qual s'accedeix superant un doble *check-point*-, trobem l'únic solar buit de la zona: està destinat als vehicles particulars de l'exèrcit de personal de la llar que treballa al barri -encara que, en bona part, s'hi desplaça amb l'únic transport públic que arriba al barri, la línia 113 d'autobús. Saint Peter's School, Saint Paul's School, col·legi Abat Oliva i IESE són totes les etapes de l'ensenyament per a la mainada i les adolescents, que són adoctrinades per convertir-se en les futures governants. Uniformes verds, vermells i blaus i pistes d'hoquei herba al pati de l'escola. De la Residència Universitària de Sarrià, n'entren i en surten nois amb corbati i noies amb vestit llarg de seda: no van a un casament, van a classe.

Marxem del barri a peu. Creuem el parc de l'Oreneta i arribem a l'estació de FGC de Reina Elisenda. Passa un grup d'estudiants. Un noi du un diari sota el braç: *The Wall Street Journal*; una noia porta una bossa amb la inscripció *We are different, we are flexible, we are global* (Som diferents, som flexibles, som globals). Per cert, és molt fàcil entrar a la parada del suburjà sense pagar: ningú no la vigila, a diferència de la majoria d'estacions de la ciutat. Aquí, tothom *pica*. ◀

Sol Daurella, Llanos de Luna i la família Sanahuja

Els rics no són gent anònima. Grans cognoms s'amaguen rere les bardisses d'arbres, en alguns casos de fins a divuit espècies diferents en un sol jardí. La família Sanahuja, al capdamunt de l'avinguda Pearson; la delegada del govern espanyol, Maria de los Llanos de Luna, al carrer de l'Abadessa Olzet; la totpoderosa parella Sol Daurella-Carles Vilarrubí, al carrer de les Escoles Pies. En una sola casa es controla el negoci de Coca-Cola Iberian Partners i de la banca Rothschild.

La mansió de Sol Daurella i Carles Vilarrubí, al carrer de les Escoles Pies

José Palazón (president de Prodein)

“Espanya i el Marroc volen generar por amb la idea que els migrants ens envaeixen”

Edu Griñan, Bea Saura i Robert Bonet
@edulibramusica, @desdelacandona

Ens acostem a Melilla i, entre altres coses, ho fem per amarar-nos de la realitat de la ciutat fronterera. Una bona manera és, sens dubte, parlar amb José Palazón. És activista i president de l'Associació Prodein, una de les poques entitats que, des de finals dels 90, dóna la cara -sense mitges tintes- per la defensa de les persones migrants i els seus drets. I ho fa vinculant-s'hi, lluitant braç a braç i denunciant les polítiques migratòries que defineixen qui té dret a tenir drets i qui no. Les mateixes polítiques migratòries que, amb lleis excloents, fronteres (físiques i simbòliques), batudes policials basades en perfils ètnics, centres d'internament per a estrangers (CIE) i deportacions massives, construeixen l'Europa fortlesa. Un altre objectiu de l'entrevista és intentar albirar com es poden articular línies de resposta col·lectives, també fora de Melilla.

Quina seria la piràmide d'estratificació de Melilla, tenint en compte elements d'origen, gènere i classe social?

Hi ha una classe superior que és la que es dedica a la política. Dins aquesta classe, hi trobem -una mica més avall- els funcionaris, que majoritàriament són europeus i cristians, amb l'excepció d'algun musulmà. Després, hi ha els *espanyolets* del carrer, que no són funcionaris i ho estan passant molt malament per la crisi, com a tot arreu, encara que aquí no són la majoria perquè hi ha molt funcionari. Són gent cristiana i musulmana, europea i nord-africana. Els musulmans estarien una mica per sota perquè pateixen una exclusió secular, que comporta tenir un nivell formatiu inferior. Per sota, hi hauria els migrants del Centre d'Estada Temporal d'Immigrants (CETI), que tenen sanitat i poden dur els seus nens a l'escola: encara que no tinguin la llibertat de sortir de Melilla, almenys es beneficien de certes prestacions socials. I encara més avall, hi ha la gent sense papers. Són aproximadament 20.000 persones i no poden ni menjar. Tenen la seguretat que no seran expulsades al Marroc, però pateixen la pobresa.

Aquesta situació s'ha normalitzat?

Moltes vegades, l'avi havia estat dels *regulars* perquè va participar a la guerra d'Espanya amb Franco... i estem parlant dels seus nets. No s'ha colat el nét, es va colar l'avi. També hi ha persones que potser fa 30 anys que són aquí, des que eren nens... i, almenys, haurien de tenir un paperet de residència. La casuística és tremenda, hi ha de tot.

I totes les normatives espanyoles?

Aquí no es compleixen. L'arrelament, que implica documentar tres anys d'estada, es denega directament. Quan hi va haver les famo-

ses regularitzacions a Espanya, podies demostrar l'arrelament amb bitllets d'autobús. Aquí, no pots demostrar l'arrelament de cap manera. Ni amb mil bitllets d'autobús, ni que vinguin 50 veïnes a dir que et coneixen de tota la vida. Tu no et pots empadronar si no tens residència, però, per aconseguir un permís de residència, has d'aparèixer al padró. En canvi, hi ha moltes autoritats marroquines de la zona, com alcaldes o policies, que tenen residència a Melilla, fins i tot carnet d'identitat. Fan el que els dóna la gana. Això sí, amb la legió i la bandera espanyola.

Com es reproduceix la frontera dins la ciutat?

La frontera no sols és la tanca de filferro, sinó que continua dins la ciutat. Hi ha la frontera de filferro i l'administrativa i política. Els migrants saben saltar la frontera de filferro, però no saben saltar les administratives. Quan entrem aquí, es queden en *standby*. Perden l'orientació, perden el camí i no saben on anar perquè ja no es tracta de caminar, es tracta de salvar unes traves que els semblen impossibles de superar. La policia els dóna un número; després, van al CETI i reben una targeta amb un altre número. Esdevenen un número i resten en aquesta situació durant mesos o anys, sense ser ningú.

El que succeeix en una ciutat de prop de 80.000 persones pot ser un reflex -en petit format- del que pot ocórrer a la península. Com està responnent la societat de Melilla davant la pressió de la tanca?

La societat respon de diverses maneres. A nivell personal o individual, gairebé tothom que pot ajuda els migrants perquè entén la situació que pateixen, encara que no els doni suport públicament. A cada carrer, hi ha un *negret* que neteja el cotxe, un *negret* que puja les compres a casa la senyora. La gent els deixa les claus del

FOTOGRAFIES DE L'ENTREVISTA:
ROBERT BONET

cotxe, cosa que imagino que no passa a cap altra ciutat espanyola. En alguna ocasió, quan han intentat expulsar un subsaharià que està treballant en un determinat barri, el veïnat s'ha mobilitzat i ha aconseguit que no l'expulsessin. Després, hi ha el *subsaharià invasor*, el que anuncien els polítics, el que salta la tanca. Així doncs, si sents que la gent parla d'un subsaharià, dirà que ens estan envaint, però això és propaganda i consigna política. Després, la gent, en l'àmbit de les relacions personals, es comporta d'una altra manera: "Que bons que són! Quins xavals més bons!". Quan es dispara la violència, es nota a la ciutat perquè veus els xavals que entren corrent als barris, al centre, sagnant, plorant... Aleshores, la gent canvia una mica el xip i comença a reaccionar d'una altra manera; passa de parlar pejorativament d'allaus i d'exclamar que "això no pot ser" a acostar-se als nois que sagnen i ajudar-los, a guiar-los fins a la comissaria i cridar el guàrdia civil. A partir d'un nivell de violència alt i visible, passen a formar part de la contraviolència.

Darrerament, hem sentit a parlar de les 'devolucions en calent' perquè el govern espanyol les vol legalitzar. En què consisteixen?

S'estan produint devolucions en calent amb migrants que passen la frontera, tot i que hi ha uns procediments per fer-los fora d'Espanya. Hi ha unes garanties marcades per la Constitució, el dret comú i la llei d'estrangeria, un protocol administratiu i judicial. Fins i tot els acords amb el Marroc, que són il·legals, són una manera de fer fora la gent ràpidament. Al menys, incorporen uns requisits mínims, que són els que marquen les lleis internacionals que ha signat Espanya. El primer de tots és saber qui és aquesta persona, quina nacionalitat té i donar-li l'oportunitat de parlar. Per tant, necessita un intèrpret i, com que està detingut, ha de poder accedir

a l'assistència legal perquè, si no la rep, seria una detenció il·legal. Són tràmits ràpids momentanis, però que s'han de complir. Una devolució en calent és agafar una persona i fer-la fora, fins i tot si està ferida o inconscient. És una barbaritat.

A l'estiu, un jutge local va imputar el coronel de la Guàrdia Civil de Melilla per les devolucions en calent. D'on neix la imputació?

D'unes devolucions que es van fer el mes d'agost, després de les quals es va presentar una querrel·la. El jutge va demanar una sèrie de documents, com l'ordre de servei (l'ordre de funcionament que tenen els guàrdies civils a la tanca), i es va adonar que el seu contingut era manifestament il·legal. La imputació és per prevaricació, per dictar l'ordre d'expulsió dels migrants sabent que no es pot fer.

Què va passar exactament?

El 18 d'agost, a la frontera de Mari Guari, en territori espanyol, es va aconseguir gravar l'actuació de la Guàrdia Civil. Alguns agents, però sobretot molts militars marroquins amb pals, colpejaven els migrants que hi havia dalt la tanca. Al vídeo, es veuen perfectament les devolucions i com expulsen gent ferida. A finals d'agost, hi va haver una altra devolució i jo vaig presentar una denúncia simple aportant documentació audiovisual. El jutge, a iniciativa pròpia, la va adjuntar a la querrel·la, ja que era un fet de la mateixa naturalesa. La querrel·la, doncs, és el resultat de dos salts durant els quals es van donar les mateixes circumstàncies.

Tens confiança en la justícia?

El procés va bé, el jutge s'ho està prenent de manera molt professional, està tirant endavant i demanant diligències, fins i tot més de

“
Quan es dispara la violència, es nota a la ciutat perquè els xavals entren corrent als barris, al centre, sagnant, plorant... Aleshores, la gent canvia una mica el xip; passa de parlar pejorativament d'allaus i d'exclamar que "això no pot ser" a acostar-se als nois i ajudar-los

”

les que estan sol·licitant els advocats de les associacions que són part de la querrela. Però, sigui quina sigui la sentència, hi haurà un recurs de l'altra part, passarà a un altre jutjat... El procés s'allargarà, s'eternitzarà, però espero que acabi bé, com ha d'acabar. La mateixa investigació ja serà llarga perquè, si el jutge estira del fil, es veurà que -evidentment- el coronel no és l'únic implicat: el coronel dona ordres, però, alhora, obeeix instruccions de dalt. En definitiva, és un problema d'ordres polítics i de falta de codi ètic de les persones que les compleixen.

Quan la Guàrdia Civil expulsa les migrants i les entrega a l'exèrcit marroquí, què passa amb elles?

Ara ja no els porten al desert, els deixen a ciutats marroquines com Rabat, Casablanca o Fes. Els agafen, els introdueixen en un autobús i els deixen allà. Abans, els portaven a Algèria, però les relacions entre el Marroc i Algèria són més que dolentes. Els algerians ja no admeten que s'abandonin migrants al seu desert. D'altra banda, el Marroc té obert un procés de regularització de persones estrangeres perquè pretén mostrar una altra cara, ben allunyada de la que palesen les bestialitats que comet aquí. Una de les mesures que han pres per canviar la seva imatge és no deixar la gent al desert i dur-la a ciutats grans perquè tingui accés a les oficines de regularització. Però la influència és mínima: solen reprendre immediatament el camí cap a Ceuta i Melilla.

Per què creus que no es compleixen els requisits mínims de retorn de què parlaves?

Per la mateixa raó que els agents marroquins i espanyols els peguen o els trenquen els braços. Per la mateixa raó que no donen documentació als menors no acompanyats, com tantes altres coses que passen a Melilla. Es tracta de llançar un missatge: que aquí no hi ha lloc per a tu, que aquí no hi pintes res perquè no ets ningú, ni tens drets ni ets d'aquí. És una manera de dir: "Veus? T'han trencat una cama, no tornis mai més".

No té relació amb el fet que els tràmits d'expulsió es poden allargar molt?

No, perquè n'entren molts igualment. Els que salten la tanca no són un problema, tan sols representen el 20% de la gent que entra a Melilla. S'apunta cap a la tanca perquè és un tema escandalós i sensacionalista. A la Unió Europea, tothom pensa que hi ha una invasió; quan cada any salten la tanca entre 500 i 600 xavals dels 3.500 que entren a Melilla. La resta entra pagant i per Beni Enzar. Això és el que haurien d'explicar les autoritats, la màfia és allà. Però no volen reconèixer que no poden controlar una frontera interna-

cional de 50 metres, l'única que té Europa amb l'Àfrica, perquè no són capaços de posar fre a la corrupció. Llavors, apunten a la tanca. D'altra banda, per què Espanya i el Marroc assumeixen l'estatus de policia de la Unió Europea? Cerquen inculcar por amb la idea que els migrants ens envaïen. El nombre de migrants que arriben a Melilla és el mateix, o fins i tot més baix, que el dels que arriben a Lampedusa en una setmana... i mira el sarau que hi ha muntat aquí.

Fa poc, la Cort Europea de Drets Humans va condemnar Itàlia per unes devolucions de l'any 2009. Per què aquí no succeeix el mateix?

Espanya no ha reconegut l'existència de les devolucions fins al març d'enguany. Ara no les pot continuar negant perquè hi ha moltes evidències i s'està començant a plantejar el problema. La resposta és lenta, però almenys ha començat.

Quina via s'ha d'adoptar per aconseguir que els fets arribin a la UE o a la Cort Europea de Drets Humans?

Ja hi han arribat. El Consell Europeu ja ha dit que Espanya ha de

“
Espanya no ha reconegut l'existència de les devolucions fins al març d'enguany. Ara no les pot continuar negant perquè hi ha moltes evidències i s'està començant a plantejar el problema
”

deixar d'actuar així si no vol que la penalitzin. També ho han dit el president de drets humans del Consell Europeu i la comissària d'assumptes d'interior de la Comissió Europea. Una de les primeres mesures que han pres és vetar l'accés d'un espanyol a la direcció del Frontex, tot i que era el favorit per assolir el càrrec: s'ha argumentat que, si Espanya incompleix la normativa europea, no hi pot tenir un representant guiant l'Agència Europea. Ha estat el primer acte de càstig i estic convençut que en vindran molts més. Espanya aviat estarà aïllada de la Unió Europea i de l'àmbit internacional en molts sentits, tal com va estar durant l'època del Paquito (Francisco Franco).

Darrerament, has publicat una fotografia -on apareix gent jugant a golf mentre, al fons, un grup de migrants pugna la tanca- que ha tingut molta difusió. Què et suggereix i com la vas aconseguir?

Crec que em suggereix el mateix que a tothom. Mostra els contrastos entre les dues parts de la frontera, mostra la frontera i el contrast entre l'actitud de la gent a ambdós costats de la frontera. És una imatge que toca la consciència de tothom pel que deixem de fer o el que no volem veure cada dia, ja sigui per por, per no complicar-nos la vida i implicar-nos, per pura indiferència envers els altres... La foto mostra el que tothom odia, una situació contra la qual sovint no ens mobilitzem, ni nosaltres ni les institucions europees. Mostra tot allò dolent, les diferències i la indiferència que sentim cap als altres. S'ha difós molt perquè és com una bufetada. La imatge et pregunta: "I tu, no estàs fent res?". ◀

Camps de golf construïts amb fons europeus i immigrants saltant la tanca, el passat 22 d'octubre / JOSÉ PALAZÓN

Legalitzar les devolucions en calent

“Els estrangers que siguin detectats a la línia fronterera de la demarcació territorial de Ceuta i Melilla intentant el creuament no autoritzat de la frontera de manera clandestina, flagrant o violenta seran rebutjats a fi d’impedir la seva entrada il·legal a Espanya”. Aquesta és l’esmena que el govern espanyol del PP pretén afegir al total de 25 esmenes a la llei de se-

guretat ciutadana, coneguda com a llei mordassa, actualment en tràmit parlamentari. D’aquesta manera, es volen legalitzar les anomenades devolucions en calent, una pràctica que la Guàrdia Civil du a terme des de fa més de deu anys. Tot i així, encara que es modifiqués la llei d’estrangeria (que actualment prohibeix aquesta pràctica), se seguirien incomplint

els acords bilaterals entre Espanya i el Marroc, a més de nombrosos convenis internacionals.

La justificació que Mariano Rajoy ha fet servir per justificar la reforma és que les pràctiques que du a terme la Guàrdia Civil a les fronteres de Ceuta i Melilla són anteriors a l’aplicació i els procediments de la llei d’estrangeria. Alhora, Interior ha elaborat

un protocol d’actuació del cos de seguretat que encara no s’ha fet públic.

Nombrosos col·lectius socials i de defensa dels drets humans han denunciat la il·legalitat de la reforma. També s’han posicionat en aquest sentit diversos grups de juristes, organismes internacionals com l’ACNUR i institucions com la Comissió Europea.

Instantània d’una devolució en calent a la tanca de Melilla el 22 d’octubre / ROBERT BONET

Prodein, omplint un espai buit

L’any 1998, un grup de persones va començar a detectar la presència als carrers de Melilla d’infants que havien migrat des del Marroc per poder accedir, com a menors, a una tutela que els permetés accedir a la ciutadania espanyola. Però la falta de documentació i les contínues queixes de mal-

tractaments provocaven que fugissin del centre de menors (La Purísima) i preferissin viure al carrer i al port per intentar escolar-se als vaixells amb destí a la península. Arran d’aquesta situació, es va crear l’associació Prodein, que va iniciar un projecte d’acompanyament de la mainada i,

alhora, va alçar la veu amb denúncies polítiques i mediàtiques.

Amb el temps, Prodein ha ampliat el seu àmbit de treball i ara també atén i acompanya altres col·lectius, com les persones migrants adultes que arriben a Melilla saltant la tanca o d’altres maneres i

les persones no migrants de Melilla que viuen al carrer o que es troben en situacions d’exclusió. L’associació, doncs, ocupa un espai que no ocupava ningú, un espai buit. Com diu José Palazón, “l’espai que no està ben vist, el de les coses que no es poden fer”.

Estenent la cultura transformadora al País Valencià

Creada a Catalunya l'any 2008, la Xarxa de Biblioteques Socials ja suma nou centres a Castelló i València

Maties Lorente
@mtsloriente

Els espais coincideixen a prioritzar la socialització i la participació i se centren en obres que consideren invisibilitzades als equipaments públics

“No es tracta d’oferir un servei, sinó de buscar la implicació de la comunitat lectora”, explica Álvaro, una de les persones responsables de la Biblioteca Anarquista Al Margen

El Cabanyal, Sants, el Poble-sec, Benimaclet... La connexió València-Barcelona torna a funcionar, aquest cop, gràcies al treball conjunt de les biblioteques socials del nord i el sud del riu Sénia. La Xarxa de Biblioteques Socials (XBS) es va crear a Catalunya durant el 2008 i, des d'aleshores, s'ha anat estenent fins a arribar al País Valencià, on ara agafa embranzida. El projecte està representat a ciutats com Castelló, Berga o Gramenet del Besòs, però la seva activitat principal es concentra a Barcelona i, cada cop amb més força, a València. Entre les dues ciutats, sumen disset de les vora vint biblioteques que formen part de la xarxa.

“Més enllà de compartir un catàleg col·lectiu accessible a través d'Internet, volem oferir, mitjançant els fons disponibles i els espais on estan ubicats, formes alternatives d'apropar-se a la lectura, especialment a la lectura de textos útils per a la transformació social”. Aquest és l'objectiu principal de la XBS. El projecte va néixer fruit de la trobada entre diferents persones relacionades amb les biblioteques dels moviments socials. Amb el pas del temps, la xarxa es va anar enfortint fins a arribar als prop de vint fons que ara en formen part. El requisit indispensable per pertànyer-hi: que la biblioteca estigui associada a un moviment social i que el seu funcionament sigui autogestionat.

Del marge a la xarxa

A la capital del Túria, una biblioteca social destaca respecte a les altres per la seva implicació amb la XBS. Al cor del barri del Carme, al carrer Palma, trobem l'Ateneu Anarquista Al Margen, que funciona des de fa 28 anys. L'espai de l'entrada queda separat de la biblioteca per una barra que també fa la funció de cuina. Al fons, en un cubicle ple de documents perfectament organitzats, trobem Álvaro, una de les persones responsables de la Biblioteca Anarquista Al Margen (BAAM). “A València, no hi havia una gran tradició de biblioteques socials i vam ser els primers a començar aquest tipus de projecte el 2010”, afirma. “Ens centrem en les obres invisibilitzades. Segons les nostres dades, un 60% del nostre catàleg no es pot trobar a les bibli-

oteques públiques, percentatge que arriba fins al 70% quan parlem de les universitàries”.

Coneix bé del que parla: Álvaro és diplomad en biblioteconomia i documentació i és una de les poques persones de la xarxa a València que té aquests coneixements tècnics específics. Tot i això, fuig de les comparacions: “No volem ser biblioteques convencionals. No reivindicuem la necessitat d'un bon servei públic, sinó que treballem d'acord amb els nostres principis, interessos i necessitats, en un procés obert a la participació. No es tracta d'oferir un servei, sinó de buscar la implicació de la comunitat lectora”.

El nucli dur de la XBS a València el formen la BAAM, la biblioteca Contrabando del Cabanyal i la Biblioteca Anarquista de l'Horta (BAH) a Benimaclet. “La BAAM és l'espai des d'on s'ha promogut més la xarxa a València”, coincideixen les persones dels diferents col·lectius.

Contra el bàndol comercial

“El Cabanyal té dos vessants, la façana al mar -on vivien els pescadors- i els carrers interiors, on hi havia els tallers. En un barri que sempre ha sigut pobre, el contraban era una escena quotidiana. Especialment el tràfic de tabac es produïa en aquells tallers. També juguem amb la idea del bàndol contrari”. La biblioteca Contrabando va començar la seva activitat el 2012 al barri del Cabanyal. En un barri afectat per la incensant pressió urbanística dels successius governs municipals del PP, al número 57 del carrer Barraca, trobem l'Ateneu Llibertari del Cabanyal, que, a més de Contrabando, també allotja Ràdio Malva, una de les ràdios lliures més actives de la ciutat.

“El que ens diferencia de les biblioteques públiques és, bàsicament, el contingut de les obres. Això i el fet que, en una biblioteca convencional, els usuaris no poden decidir el tipus d'organització ni de continguts amb els quals es treballa. Per nosaltres, és el contrari. Es tracta de trencar la barrera que ens separa de l'usuari”, diuen Àlex i Marta, les persones que es fan càrrec de la iniciativa. A més, els espais també serveixen com a centres de documentació dels moviments socials: “Documen-

La Biblioteca
Popular Josep Pons,
ubicada a Can Batlló
/ MAYU RUIZ

tem les lluites com una manera d'aproximar-nos a elles perquè, al cap i a la fi, podem ser persones actives en la construcció de coneixement", asseguren.

En aquest sentit, des de Contrabando treballen plegades amb la biblioteca de l'Horta per preparar una ruta en bicicleta per les principals cases okupes de València -actuals i del passat- el 22 de novembre. Tot coincidint amb el 25è aniversari de la primera okupació al cap i casal. En la mateixa línia, les dues biblioteques van organitzar les jornades Llig i Lluita els dies 2 i 4 d'octubre.

Al barri de Benimaclet, just a la frontera artificial que genera la ronda nord amb l'horta d'Alboraia, es troba el Centre Social Okupat Anarquista de l'Horta. La casa i els terrenys, buits després de l'esclat de la bombolla immobiliària, s'han reconvertit en la mateixa horta que formaven originàriament; aquest cop, però, en un règim d'autogestió. Aquest indret acull la Biblioteca Anarquista de l'Horta des dels seus inicis, a finals de 2013.

El seu objectiu és, un cop més, polític. "Socialitzar la lectura és necessari. La revolució real està a les ments i, si no es cultiven, no n'hi podrà haver cap. És important que la gent del barri tingui un espai on pugui socialitzar allò que llegeix i pugui formar-se", comenta el col·lectiu. La intenció és crear un grup de lectura, però també aprofitar el potencial dels horts a l'hora d'atreure gent cap a la biblioteca. "Diàriament, moltes persones passen per allí. Poder arribar a elles seria fantàstic", comenten.

Les biblioteques socials impulsen un altre tipus de coneixement, normalment generat des de la base. Per les participants, "és important donar suport a les editorials que tenen un caràcter emancipador, generar un espai on la gent pugui trobar el que no trobaria a una biblioteca convencional. I no es poden trobar perquè aquests llibres estan fora dels circuits comercials o perquè el seu contingut incomoda les institucions". Així, es respon a una doble funció: defensar l'autoorganització davant el poc interès amb què les administracions públiques i el mercat cultural reben alguns temes i, alhora, difondre obres amb un alt component transformador. És a dir, generar una xarxa que resulta molt necessària en una València àvida de canvis. ◀

València

Associació de Dones i Homes Lliures

Iniciativa Dahlia
C. Camí Vell de Xirivella 23.
Obre els dijous

Biblioteca Anarquista de l'Horta

CSOA l'Horta
C. Diógenes López Mecho.
Obre els dijous
bah@riseup.net

Biblioteca Contrabando

Ateneu Llibertari del Cabanyal
C. Barraca, 57.
Obre els dilluns

Biblioteca Llibertària CNT València

Federació local de la CNT València
C. Progrés, 126.
Consulteu disponibilitat
biblioteca@valencia.cnt.es

Biblioteca Libertaria Ferrer i Guàrdia

Federació Local de la CGT València
Avinguda del Cid, 154.
Consulteu disponibilitat

Centre d'Estudis Al Margen

Ateneu Llibertari Al Margen
C. Palma, 3.
Obre els dimarts

Arxiu de la Fundació Salvador Seguí-València

Fundació Salvador Seguí-València
Apartat de Correus 402 CP 46080 València
Consulteu disponibilitat
fss.valencia@fundacionssegui.org

Biblioteca del Col·lectiu Lambda-València

Col·lectiu Lambda
C. Albacete, 57.
Consulteu disponibilitat
biblioteca@lambdavalencia.org

Castelló

Biblioteca Autogestionada de Castelló

CNT La Plana
C. Sant Miquel, 4.
Obre els dilluns, els dimecres i els dijous
bibliotecaautogestionadacs@gmail.com

Berga

Centre d'Estudis Josep Ester Borràs

C. del Balç, 4.
Obre els dimarts, els dimecres i el dissabte
cejeb@cejeb.org

Barcelona

Biblioteca Lilian Wolfe

Espai Obert
C. Violant d'Hongria, 71, 1r.
Consulteu disponibilitat
bibliotecallibertariapoblesec@gmail.com

Biblioteca Espontània

Ateneu Cooperatiu La Base
C. Hortes, 10. Poble Sec
Consulteu disponibilitat
biblioespontania@hotmail.com

Biblioteca Popular Josep Pons

Can Batlló
C. Constitució, 19. La Bordeta
Obre cada dia
bib.canbatllo.jpons@gmail.com

Biblioteca Popular Llibre i Martell

Ateneu Popular Octubre
C. Amistat, 14. Poblenou
Obre cada dia
Correu electrònic: llibreimartell@gmail.com

Biblioteca Social Mateo Morral

Ateneu Llibertari de Sants
C. Maria Victòria, 10. Sants
Obre els dimarts, els dijous i els divendres
lateneu@gmail.com

Centre de Documentació dels Moviments Socials de la Ciutat Invisible

Can Batlló
C. Constitució, 19. La Bordeta
Obre els dimarts i els dimecres
arxiudelaciutat@gmail.com

Arxiu de la Fundació Salvador Seguí-Barcelona

Fundació Salvador Seguí-Barcelona
Via Laietana, 18.
Obre els dimarts
fss.cat@fundacionssegui.org

Cornellà

Biblioteca CNT-AIT Cornellà de Llobregat

C. Florida, 40.
Obre de dilluns a divendres
cntcornella_cnt@nodo50.org

Gramenet del Besòs

Biblioteca Social La Huguera
Ateneu Popular Julia Romera
C. Sant Ramon, 51.

El dret a decidir i la veritable desobediència

Pere Ortega
Coordinador del Centre Delàs d'Estudis per a la Pau
@PereOrtega

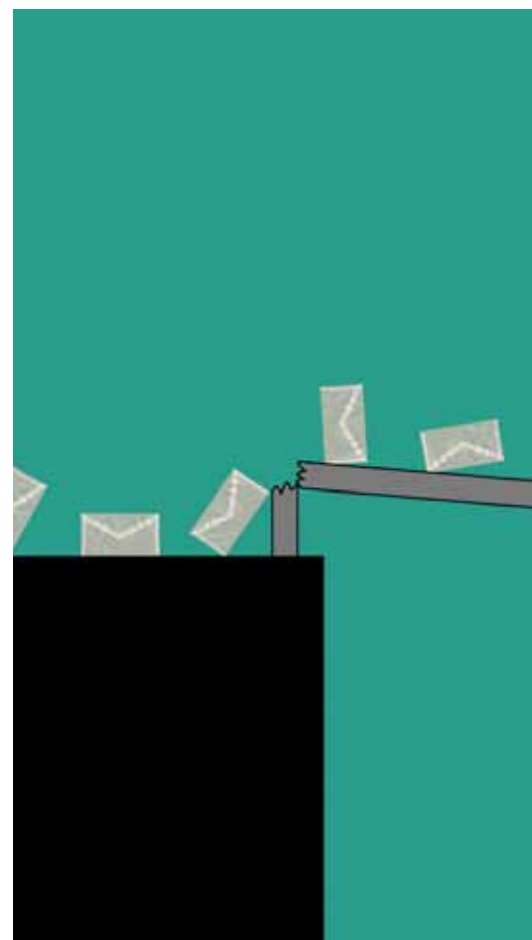
Se'ns educa poc en la crítica i gens en la desobediència davant les injustícies, malgrat que tots som conscients que no vivim en una societat plenament democràtica, sinó en un sistema ple de llacunes i d'imperficcions

Thoreau no volia contribuir a una guerra d'agressió contra Mèxic que perseguia l'annexió de diversos territoris. Va aduir que, quan l'Estat dicta normes injustes, no s'ha d'obeir cap altra veu que la de la consciència

La desobediència i la rebel·lia han estat els instruments més utilitzats al llarg de la història de la humanitat per combatre la injustícia i la manca de llibertat. En la cosmovisió occidental, Prometeu robà el foc als Déus; Adam i Eva menjaren de l'arbre prohibit; una de les grans icones de la tragèdia grega, Antígona, desobeïx al tirà per amor al seu germà. Mentre la rebel·lia justifica els mitjans per eliminar la injustícia i, si cal, recorre a la violència, la desobediència posa l'èmfasi en el fet que els mitjans han d'ésser pacífics. Ho demostra una llarga llista històrica de persones que van optar per aquesta pràctica: Sòcrates preferí prendre la cicuta que renegar de les seves creences; Thomas More va escollir la seva consciència abans d'obeir Enric VIII i morí en el patíbul. Henry David Thoreau, Mohandas Gandhi, Rosa Parks, Luther King i tants altres, com els nostres insubmisos al servei militar obligatori, van optar per anar a la presó enlloc de renunciar a les seves idees.

L'educació reglada ens converteix en ciutadans submisos a la llei i l'ordre social establert. Se'ns educa poc en la crítica i gens en la desobediència davant les injustícies, malgrat que tots som conscients que no vivim en una societat plenament democràtica, sinó en un sistema ple de llacunes i d'espais on la democràcia és imperfecta, ostensiblement millorable i, en alguns àmbits, inexistent. Pensem en el tracte que es dona als empresonats, els immigrants, els desnonats per impagament d'hipoteques, els treballadors d'algunes empreses o altres persones que pateixen desproteccions socials.

En el cas de Catalunya, davant la demanda majoritària de la ciutadania i del seu Parlament de fer una consulta per escollir el seu futur polític, el govern de l'Estat ha respost que es tracta d'un acte contrari a la llei. En aquesta situació, és lògic que bona part de la ciutadania vegi vulnerada la seva consciència, que pretengui canviar una situació que

considera injusta cridant a la desobediència civil a favor de l'exercici del dret a decidir.

Arribats a aquest punt, cal recuperar l'argument dels desobedients. Thoreau va ser el primer que la va posar en pràctica negant-se a pagar impostos al govern dels Estats Units. No volia contribuir a una guerra d'agressió contra Mèxic que perseguia l'annexió de diversos territoris i va aduir que, quan l'Estat dicta normes injustes, no s'ha d'obeir cap altra veu que la de la consciència. Escriví, llavors, el famós pamflet *Desobediència civil*.

Posteriorment, aquesta resposta es començà a obrir camí i són múltiples els exemples de desobedients que s'han enfrontat a la llei per intentar que la democràcia sigui universal. Les sufragistes van reclamar el dret de vot per les dones al Regne Unit, la classe obrera va lluitar per instaurar la jornada laboral de vuit hores. Gandhi va desobeir diverses lleis britàniques per aconseguir la independència de l'Índia; Rosa Parks, per obtenir els drets civils per les persones negres; els objectors, per defensar el dret a no participar en guerres. Tots aquests fets van provocar que, a la majoria dels estats democràtics, l'objecció de consciència fos recollida en l'ordenament jurídic.

Amb tot, l'exercici de l'objecció i la desobediència obre un conflicte entre moral i deure jurídic, emmarcat en el conflicte etern entre la llibertat individual de consciència i el deure de

/ MANUEL CLAVERO

Davant la decisió del govern de l'Estat d'impugnar la primera consulta del 9-N i la posterior suspensió d'aquesta per part del Tribunal Constitucional, la demanda de desobediència resultava del tot legítima

compartir les regles que ordenen la convivència social d'una comunitat. Van ser Hanna Arendt, Jürgen Habermas i John Rawls, alguns dels teòrics del pensament polític més reconeguts, els qui abordaren aquest dilema. I van acabar argumentant que la desobediència ha d'estar reconeguda com una de les garanties de l'estat de dret. Va ser Rawls qui la va definir com "un acte públic, no-violent, conscient i polític, contrari a la llei, comès amb el propòsit d'ocasionar un canvi en la llei o en els programes de govern assumint les conseqüències legals que se'n derivin".

Així, de la desobediència, se'n deriven unes regles de comportament. La primera és que, perquè aquesta tingui credibilitat, ha d'estar al servei de l'interès general, del bé comú. La segona és que, en tractar-se d'un acte individual, encara que es pugui fer de manera col·lectiva, les conseqüències previstes en el marc legal recauen sobre el subjecte que l'ha infringit. La tercera és que, en un Estat democràtic, no pot anar contra tot l'ordenament jurídic, perquè aquesta actitud només té justificació en un context dictatorial: en democràcia, la desobediència ha d'anar dirigida contra aquell ordenament concret que, en consciència, es considera injust.

Respecte de l'assumpció de responsabilitats, qui desobeïx vol demostrar exemplaritat a través de la seva acció, perquè

objecta el que considera una injustícia des d'un punt de vista moral. El desobedient, la desobedient, es presenten com a bons ciutadans i per aquest motiu estan disposats a acceptar les conseqüències del seu acte. Això és extensiu a tota la ciutadania sense excepcions, tant governants com funcionaris. Així, ni el governant ni el jutge poden desobeir la llei, ni el funcionari pot negar-se a aplicar-la, sense arriscar-se a ser destituïts.

També cal dir que, a vegades, la desobediència s'invoca de forma equívoca, vulnerant alguna de les seves normes. Per exemple, no estava gens clar que la campanya impulsada a Catalunya per no pagar peatges d'autopistes afavorís el bé comú de la població. No pagar autopistes afavoreix l'increment de l'ús del cotxe privat en detriment del transport públic i pot obligar a l'ampliació de la xarxa d'autopistes, a més d'incrementar el consum de carburants que produeixen greus impactes mediambientals (en el medi ambient mitjançant l'emissió de CO2 que provoca l'efecte hivernacle i el canvi climàtic).

En el cas de Catalunya, davant la decisió del govern de l'Estat d'impugnar la primera consulta del 9-N i davant la posterior suspensió d'aquesta per part del Tribunal Constitucional, resultava del tot legítima la demanda de desobediència llançada per grups, entitats socials i algun partit polític. Perquè, encara que el govern estatal no donés validesa legal al resultat de la votació, era l'expressió dels que van decidir posar per davant la seva consciència enfront d'una decisió que la vulnerava. Un cop el president Artur Mas es va tirar enrere i va presentar un succedani de votació pel 9-N, el panorama va canviar radicalment. La votació ja no es podia presentar com un acte de desobediència, perquè s'havia de dur a terme com un acte de manifestació i participació ciutadana organitzat per la societat civil. Després d'aquest replantejament, ni funcionaris ni governants infringien la llei i la votació només tenia un valor testimonial, simbòlic, sens dubte important, però no desobedient.

L'escenari va tornar a canviar un cop el Tribunal Constitucional va prohibir la consulta alternativa, a instàncies del recurs d'un govern del Partit Popular que continua allargant la seva llista de despropòsits sobre Catalunya. Amb aquesta prohibició, ha tornat la possibilitat de la desobediència del govern català, d'ajuntaments i de funcionaris. I la ciutadania catalana veu la suspensió com una agressió contra el dret d'expressió i de manifestació. Això pot afavorir la radicalització de les posicions i fer créixer els partidaris de la independència i de la confrontació amb el govern central. Es faran passos més enllà de la desobediència per abordar la insubmissió i la rebel·lia? ◀

22
El Kurdistan iraquiana trenca equidistàncies i reforça la defensa de Kobane contra Estat Islàmic

24
La revolució dels paraigües manté el pols ciutadà amb les institucions de Hong Kong

El turisme a Islàndia: un salvavides amb trampa

L'espectacular increment del sector amenaça el patrimoni natural del país

Éric Lluent

Barcelona / Reykjavík (Islàndia)
@ericlluvent

La moneda del país ha patit una forta devaluació després del crac financer. Això ha convertit en assequible un destí que abans era prohibitiu

Un grup de visitants descansa sobre el camp de lava, encara calent, del volcà Eyjafjalla
FOTOGRAFIES: ÉRIC LLUENT

La saga islandesa moderna que han creat i narrat les grans agències internacionals de comunicació -i que, per més inri, han compartit alguns moviments crítics a través de les xarxes socials- diu que Islàndia s'ha recuperat del col·lapse bancari gràcies al fet que la seva ciutadania i la seva classe política van decidir no rescatar els bancs per salvar primer les persones. Des de 2008, després de la caiguda de les tres principals entitats financeres privades del país, els titulars que lloen el procés revolucionari d'aquesta illa de l'Atlàntic nord s'han multiplicat a Internet. La veritat, però, és que l'arriscada ruleta financera a la qual van jugar els banquers locals ha costat un dineral a cada persona islandesa en forma de rescat bancari.

La professora de finances a la Universitat d'Islàndia, Gudrun Johnsen, al llibre *Bringing Down The Banking System*, exposa que la població islandesa va haver d'injectar una suma de 2.700 milions de dòlars al Banc Central. Si es divideix la xifra pel nombre d'habitants del país, incloent la mainada i la gent jubilada,

surt a gairebé 8.500 dòlars per cap. Cal subratllar que hi va haver més rescats milionaris amb els diners de la ciutadania. Si bé el forat dels bancs era tan gran que, tècnicament, se'ls va deixar caure, seguidament, es van redistribuir els actius tòxics en entitats de nova creació i de titularitat pública. Aquesta és la realitat d'una nació que ha pagat un preu altíssim per l'aventura suïcida de la seva classe política i l'elit financera de finals dels noranta i principis dels 2000 i que observa, atònita, com, des de l'estranger, la gent canta alegrement les meravelles d'una societat que, simplement, no existeix.

La xifra del rescat del Banc Central ens dóna una idea del cost que ha repercutit directament sobre les contribuents, però, ahora, amaga una realitat que els números no expressen. És el cost indirecte que està assumint una Islàndia que, oficialment i com per art de màgia, ja s'ha recuperat, però que sobre el terreny està suportant un canvi de model econòmic que posa en perill el tresor més preuat de l'illa. Un dels motius pels quals Islàndia, aparentment, ha aixecat el vol -s'ha de recordar que manté actiu un estricte control de capitals i que no són poques les veus del món de l'acadèmia que preveuen un nou col·lapse els propers dos o tres anys- és l'espectacular increment del sector turístic, ajudat per la forta devaluació de la moneda, cosa que ha convertit un destí prohibitiu en un paratge idíl·lic força més assequible. Les estadístiques parlen per si soles: si l'any 2004 hi va haver 2.130.230 pernотacions als allotjaments nacionals, aquesta xifra va arribar als 4.280.685 l'any 2013. En una dècada, el sector turístic ha doblat el volum de negoci i s'estima que, el 2014, s'arribarà per primer cop a la història al milió de visitants. No en va, aquest sector ha esdevingut el que genera més entrada de capital exterior i ha desbancat el totpoderós sector pesquer.

La maquinària del boom turístic ja està engrèixada. Només cal fer una volta per Reykjavík per adonar-se que l'aposta ja no té marxa enrere. Els grans projectes hotelers dibuixen un paisatge de grues de la construcció. A més, la demanda d'apartaments centrals durant l'estiu ha disparat el preu del lloguer a la capital i ha forçat moltes persones a viure als suburbis. Però l'alarma internacional no prové tant de les conseqüències que pugui tenir l'onada de turistes a la ciutat, sinó del perill que corre l'ànima i essència del país: la natura.

Una terra única al planeta

A banda de la bellesa del seu paisatge, l'illa és una de les terres de formació més jove del planeta, amb una riquesa geològica única al món. Per aquest motiu, és un referent per a moltes expertes que hi duen a terme investigacions per entendre el naixement i el procés de creació de nous territoris fruit de l'acti-

Voluntàries de Veraldarvinir fan tasques de neteja del litoral de Reykjavik

S'ha iniciat una campanya de micromecenatge per finançar el llibre 'Islàndia 2014. El preu del miracle econòmic'. El volum, escrit per Èric Lluent, analitzaria les conseqüències de la suposada recuperació miraculosa del país després de la bancarrota de 2008. Aquí teniu l'enllaç a la pàgina de Verkami:

“Crec que els habitants no s'adonen del perill que suposa doblar la xifra de visitants”, explica el gestor de projectes mediambientals Antonio Pérez

vitat volcànica. Islàndia és hiperactiva en aquest sentit: pel bell mig del seu territori, hi passa la dorsal mesoatlàntica que separa les dues plaques tectòniques d'Euràsia i l'Amèrica del Nord facilitant la sortida de magma i provocant sismes a diari. En aquest entorn, l'illa està farcida d'espectacles naturals excepcionals com els guèisers, les fumaroles, les zones termals, els salts d'aigua, les aurores boreals o les erupcions volcàniques.

De fet, la millor campanya per atraure turistes des del col·lapse de 2008 no va ser impulsada des de cap empresa de màrqueting, sinó que va ser conseqüència de l'erupció, l'any 2010, del volcà Eyjafjalla, el núvol de cendra que va aturar bona part del trànsit aeri al nord i el centre d'Europa durant prop d'una setmana. Aquest fet va dur Islàndia als titulars de mig món i, més enllà de les molèsties causades al passatge, evidenciava que el país oferia una terra verge i salvatge amb una natura indomable. Les aerolínies de baix cost van veure una oportunitat de negoci i va néixer Wow Air, la primera empresa nacional d'aquestes característiques. A més, EasyJet o Vueling s'han anat sumant al negoci oferint vols directes des de capitals europees, cosa que ha acabat amb l'històric monopoli d'Icelandair a l'aeroport internacional de Reykjavik.

Al màrqueting involuntari, cal sumar-hi les accions publicitàries per vendre Islàndia com una terra aïllada i deshabitada on tot s'hi val. Un exemple clar d'això és la campanya que va posar en marxa Icelandair aquesta tardor, on s'encoratjava les visitants a conduir amb vehicles tot terreny fora de les carreteres, una pràctica prohibida i perseguida pels danys que provoca en un sòl molt sensible i que pot trigar dècades a regenerar-se. Malgrat això, la majoria de pràctiques que posen en perill el medi són legals, conseqüència directa de la massi-

ficació i de la poca conscienciació d'una part de les visitants. Durant els mesos de juliol i agost, la ruta del sud o l'anomenat Cercle Daurat presenten un aspecte propi de la Sagrada Família, amb turistes atrafegades que baixen mitja hora de l'autocar per fer-se quatre fotografies, visiten l'indret amb preses i surten corrents cap a la següent atracció. “Tinc la sensació que els islandesos no s'adonen del perill que suposa el canvi radical de doblar la xifra de turistes i arribar al milió. No existeix control a les zones més concorregudes i és molt trist trobar-te espais naturals plens de burilles de cigarret, llaunes de refresc o plàstics de tota mena”, explica Antonio Pérez. Aquest veí d'Alcobendas (Madrid) fa gairebé una dècada que, els estius, treballa com a gestor de projectes mediambientals i a l'organització de voluntariat internacional Veraldarvinir.

Manca de polítiques públiques

Les accions del voluntariat vingut d'arreu, d'associacions com Veraldarvinir i d'altres que treballen sobre el terreny, són de les poques que tenen visibilitat a indrets com Geysir, Gullfoss, Seljalandsfoss, Skógar o el mateix litoral de Reykjavik. Tot i això, la manca de recursos fa que els seus projectes arribin a un sector molt reduït del turisme que passa per l'illa, fet que evidencia la necessitat d'un pla integral impulsat per les administracions públiques d'àmbit nacional i consensuat amb les institucions locals. “S'ha de posar en marxa un pla d'usos del territori per determinar quins espais volem que rebin grans nombres de visitants, quins espais volem protegir, quines estructures de transport i serveis s'han de desenvolupar al voltant d'aquests espais, quines són les prioritats”, detalla Edward H. Huijbens, director del Centre de

Recerca del Turisme d'Islàndia, entitat acadèmica que ja fa temps que dona senyals d'alarma.

La coalició de centredreta que governa el país, formada pel Partit de la Independència i el Partit Progressista (tots dos responsables polítics de la bombolla financera prèvia a la caiguda dels bancs), sembla no tenir una estratègia ben planificada per fer front a la situació. Per al primer ministre Sigmundur Davíð Gunnlaugsson, el més important és agafar-se al salvavides econòmic que simbolitza el creixement del sector turístic com a model d'èxit i de recuperació, fet que suposa obviar els perills i les trampes que amaga.

La setmana passada, el Parlament va formalitzar un comitè encarregat de plantejar el tema. Tenint en compte el funcionament d'altres organismes parlamentaris similars, aquesta iniciativa pot ser considerada un simple rentat d'imatge. No es pot oblidar que, quan l'actual coalició va començar a governar la primavera de 2013, una de les primeres decisions que va prendre va ser eliminar el Ministeri de Medi Ambient. Pel que fa a la indústria del sector, s'ha mostrat tímidament preocupada per les conseqüències de la massificació turística, sobretot després de les pressions rebudes per part d'uns grans terratinents enutjats per la degradació de les seves terres. De moment, les propostes de solució passarien per cobrar entrada a determinats espais o per crear una taxa turística específica. Els crítics amb la primera, argumenten que aquesta proposta és inconstitucional i que ningú no asseguraria que tota la recaptació s'invertís en protecció mediambiental. El sector turístic, en canvi, veu amb mals ulls la segona pel fet que una taxa convertiria el país en un destí menys competitiu per a la clientela amb menys recursos. Sigui com sigui, les solucions no arriben i, al tresor natural islandès, se li acaba el temps. ◀

Milicianas de les YPJ a Kobane / SEDAT SUR

La defensa de Kobane uneix el poble kurd

El Kurdistan iraqià trenca l'equidistància prèvia amb l'enviament d'una unitat de peixmergues per reforçar la resistència de la ciutat

Orsola Casagrande i José Miguel Arrugaeta

Barcelona
@orsola23

La primera declaració conjunta dels comandaments de les Unitats de Defensa Popular kurdo-sirianes (YPG) i de la unitat de combatents kurdo-iraquians, els peixmergues, es va produir l'1 de novembre, tot just un dia després de l'arribada a Kobane de 150 peixmergues per reforçar les autodefenses de la ciutat. Les seves paraules podrien ser l'inici d'un futur diferent per al poble kurd.

Els comandaments kurds van voler transmetre un missatge "d'unitat nacional". Les relacions entre els peixmergues i les YPG -i, en general, amb les kurdes de Síria i Turquia- havien patit un refredament significatiu des que, el mes d'agost, les forces armades del Kurdistan iraqià van deixar més de 20.000 persones kurdes de la minoria yazidi a Sengal indefenses davant l'avanç de les forces d'Estat Islàmic (EI). El resultat d'aquest abandonament de posicions inesperat va ser de centenars de persones capturades, nombroses massacres de civils, segrestos de dones i nenes i milers de persones desplaçades que van buscar refugi a les muntanyes.

Una relació ambigua amb EI

L'actitud inicial del govern regional del Kurdistan iraqià envers EI ja havia provocat nombroses crítiques abans d'aquests fets. Tot indicava l'existència d'un pacte de tolerància mútua i no agressió, però la presa de Mossul per part d'EI hauria suposat l'inici d'un canvi en les regles del joc. La situació s'hauria agreujat per les amenaces islamistes d'arribar fins a Hewler (Erbil), la capital del Kurdistan iraqià.

L'ambigua relació entre els governants kurdo-iraquians i EI té diverses lectures. A l'inici, el fet que la majoria de la població kurda fos sunnita hauria contribuït a fer que EI no la considerés com la seva enemiga principal. De manera molt més pragmàtica, el govern regional del Kurdistan iraqià hauria intentat aprofitar la nova situació creada pel grup islamista per vendre

el seu petroli a esqueses de Bagdad i, així, fer un pas més en la seva pràctica independència del govern central.

Tampoc no és un secret que el comprador de petroli kurdo-iraquí més important és Turquia, motiu pel qual el govern autònom, encapçalat per Nechirvan Barzani, hauria intentat evitar una confrontació oberta amb EI. El suport material i logístic que Turquia ha proporcionat als sectors islamistes està més que demostrat i, de fet, no queda clar que hagi cessat.

Kobane ho canvia tot

Tanmateix, l'heroica resistència a Kobane ha complicat la correlació de forces, ha canviat definitivament l'equilibri regional i ha obligat tot el poble kurd a prendre una posició i actuar en conseqüència. En aquest context, la població kurda iraqiana s'ha trobat, finalment, davant el dilema de decidir què vol defensar.

Un dilema que no ha tingut la ciutadania kurda de Turquia. Quan s'ha tractat de combatre per la comunitat kurda de Rojava, ho ha fet malgrat la repressió turca. No solament el Partit dels Treballadors del Kurdistan (PKK), que sempre ha donat suport a la població kurda de Síria, sinó també milers de joves de Turquia que han trobat en la resistència de Kobane un mirall que reflecteix les seves aspiracions de llibertat i autonomia.

Al Kurdistan turc, hi ha una generació jove, dinàmica i unida que reivindica la seva identitat. Malgrat la repressió turca, han sabut expressar les seves aspiracions i desitjos de moltes maneres. És la generació de les xarxes socials, el Twitter i els grafitis, amb una participació activa en la vida política de barris, pobles i ciutats. Avui, a Turquia, milers de dones encapçalen un ampli ventall d'organitzacions civils. I no és cap casualitat que centenars de dones hagin liderat la guerra d'alliberament que va emprendre el PKK a Turquia o que els quadres militars i polítics kurds dels darrers 30 anys -des de la fundació del PKK per part d'Abdullah Ocalan i les seves compa-

La presa de Mossul per part d'Estat Islàmic pot haver acabat amb un cert pacte de tolerància mútua entre els gihadistes i l'administració kurdo-iraquiana

27, 28 i 29
novembre SARAGOSSA

I CONGRÉS INTERNACIONAL D'ECONOMIA SOCIAL I SOLIDÀRIA
L'Economia es troba amb les Persones

Economy meets People L'Économie va à la rencontre des Personnes
 Ekonomía Pertsonekin elkartzten da *La Economía se encuentra con las Personas*
 A Ekonomía atópase coas Persoas

■ economiammeeting.net ■ contacto@economiammeeting.net ■

f /economiammeeting

t @economiammeeting

nyes- hagin posat l'accent en la formació política i, específicament, en l'emancipació real de les dones a l'Orient Mitjà.

En aquest context, la comunitat kurda de Turquia no ha dubtat a donar suport a les kurdes de Rojava. No es pot dir el mateix dels clans que dominen la vida i les institucions polítiques del Kurdistan iraquí. Els governants de la regió, especialment el PDK de Masud Barzani, han gestionat el territori com si es tractés d'una finca particular promovent el nepotisme a ultrança i relegant la ciutadania a un rol d'espectadora. La corrupció, el clientelisme, la repressió i el saqueig dels recursos naturals -sobretot petroli i aigua- regnen a la regió.

Les protestes de 2012 ja són mers records. Aleshores, milers de persones van ocupar els carrers de Suleymanya i Hewler per demanar la fi de la corrupció i d'una administració de clans més preocupada d'omplir-se les butxaques que en el benestar de la població. Milers de dones van demanar, també, la fi de la violència que s'exerceix en contra seva, una violència que ha augmentat de manera exponencial des que els Estats Units i els seus aliats van envair el país el 2003. Actualment, el Kurdistan iraquí té el trist rècord dels mal anomenats *crims d'honor* i *suïcidis d'honor*: dones que escullen la mort per fugir de la violència conjugal o que són assassinades per familiars.

El govern regional del Kurdistan iraquí podria haver representat un experiment interessant pel que fa a models d'autonomia, federa-

lisme i fins i tot d'independència per a tota la població kurda -la que viu a l'Iraq, Síria, l'Iran i Turquia i també la nombrosa comunitat de persones emigrades i exiliades. Tanmateix, s'ha convertit només en una font d'ingressos per a famílies hegemòniques com la Barzani i la Talabani. El nepotisme governant és fàcilment constatable amb un repàs a la llista de noms que ocupen les posicions de ministres i viceministres, així com de dirigents i alts càrrecs de les principals empreses de gas, electricitat, aigua, televisió, etcètera. En general, els altres cognoms en posicions de poder solen correspondre als de les esposes de membres d'ambdós clans.

Un clamor ignorat

En aquest context, la ciutadania kurdoiraquiana que va prendre els carrers el 2012 no va merèixer cap titular en el marc de les primaveres àrabs que interessaven tant a Occident. Ni tan sols les commemoracions anuals per les víctimes dels atacs químics executats per l'exèrcit de Saddam Hussein a Halabja el 1988, que es van convertir en les protestes populars més multitudinàries contra la corrupció i el monopoli imperants en el poder.

Aleshores, a Occident, ningú no va fer cas a les protestes que se succeïen a Suleymanya i Hewler. Un silenci mediàtic basat en la consideració que el govern del Kurdistan iraquí manté relacions acceptables amb el d'Ankara i sembla un aliat bastant *fiable* per als EUA i la UE, al centre d'una regió tan inestable. Quan

A Occident, ningú no va fer cas de les protestes que succeïen a Suleymanya i Hewler el 2012. Un silenci mediàtic basat en les relacions acceptables que el govern local manté amb la UE i els EUA

finalment es van anar apagant les protestes populars massives -entre morts, ferides i detencions-, la població fastiguejada va tornar a les seves cases, però res no va tornar a ser el mateix. Amb prou feines va tornar a haver-hi petits auges de participació popular, com quan el PKK va fer una crida a manifestar-se contra els bombardejos turcs a les muntanyes de Kandil.

A aquesta realitat, cal afegir-hi la irrellevància -a nivell pràctic- de les estructures administratives i militars iraquianes -a més, corruptes- a les zones limítrofes amb la Regió Autònoma del Kurdistan, el millor exemple de la qual seria Mossul. Aquest abandonament estatal va propiciar que la població sunnita iraquiana -que, simplement, no sentia cap simpatia ni lleialtat envers un govern central que evidenciava un sectarisme xiïta- no oposés resistència a la presa de la ciutat per part d'EI en pocs dies.

Kobane com a esperança

En aquest context, l'heroica resistència de Kobane s'ha convertit en un llum al final del túnel. La comunitat kurdoiraquiana ha començat a despertar de nou per exigir al govern que emprengui accions de solidaritat efectives en suport de Rojava. Aquesta pressió ha propiciat l'enviament de la unitat de peixmargues que ha entrat a Kobane, una decisió ajornada durant massa temps pel govern. La quantitat -150 combatents- podria semblar escassa, però les milícies de l'YPG/YPJ no necessiten soldats per derrotar EI, sinó les armes pesades i el suport moral que suposen els peixmargues. La ciutat ha esdevingut un símbol per a tota la comunitat kurda.

Tornant a l'inici, les paraules dels comandants kurds de la ciutat també poden esdevenir una flama que alimenti el futur. El ministre d'autodefensa del cantó de Kobane, Esmat Sheij Hasan, va declarar: "Avui és un dia històric. És la primera vegada que la gent del Kurdistan iraquí i la gent de Rojava s'uneixen". Per part seva, el comandant dels peixmargues Liwa Ebdulqahir va afirmar: "Ens ha unit un enemic comú. Avui, sabem que els kurds som una sola cosa". I el comandant de les YPG Mahmud Berxwedan va afegir: "La presència dels peixmargues a Kobane ha aixecat la moral de tots. Més que dos exèrcits actuant en coordinació, diria que estem actuant com un sol exèrcit unit". Així doncs, el camí de la unitat i la solidaritat serà el futur del poble kurd? Només el temps, el mateix poble i les voluntats polítiques ho diran. ◀

El ministre d'autodefensa del cantó de Kobane, Esmat Sheij Hasan / KAIDET YAZDIR

FENT TAVERNA
Tavernes Populars i Combatives
La Taverna
RUSSAFA - VALÈNCIA
Carrer Dénia, 18 | 605 838 299

Creació i creixement de les cooperatives de treball
Federació de Cooperatives de Treball de Catalunya
@coopetball | cooperativetball
www.cooperativetball.coop

EXLIBRIS
SERVEIS INTEGRALS D'EDICIÓ I CREACIÓ GRÀFICA
www.exlibris.coop
eco GRUP COOPERATIU

COS
cooperativa de salut
Diferents branques de la medicina convencional i la medicina natural treballant en sinergia, promovent l'autogestió de la salut i la prevenció.
eco GRUP COOPERATIU

De la vaga estudiantil a la revolució dels paraigües

Un més després del seu inici, les protestes a favor de la democràcia a Hong Kong mantenen el pols amb les institucions

Carmen Buades
Hong Kong
@karmenbaobab

Les imatges de tendes de campanya al carrer han esdevingut icòniques / CARMEN BUADES

Durant les darreres setmanes, les protestes ciutadanes de Hong Kong han perdut presència mediàtica i les càrregues policials han disminuït. Després de la primera ronda de negociacions entre manifestants i membres del govern, sembla que ha tornat la calma a les zones ocupades de la ciutat. Tanmateix, els carrers no s'han buidat: continuen plens de persones que no pensen anar enlloc fins que no hi hagi garanties sòlides d'un canvi democràtic.

Kat, un home de 29 anys, assegura que no se n'anirà encara que els portaveus estudiantils decideixin aixecar l'ocupació: "No sempre s'està d'acord amb el que diuen els líders... Estic segur que la protesta s'allargarà molt de temps. Vaig venir just quan va començar i no marxaré".

Crystal està d'acord amb Kat, especialment pel que fa a la voluntat de perseverar. No obstant això, aquesta treballadora de 28 anys creu que el més important és que es transmeti el missatge del moviment: "La Xina insisteix que aquesta crisi és un assumpte intern, però la comunitat internacional sap perfectament el que està succeint i quin és el nostre missatge. Ara que hem aconseguit l'atenció de les xarxes socials i dels mitjans, la policia no s'atreveix a fer res. Aquí no podria passar mai un Tiananmen".

Sigui cert o no, la presència policial a l'ocupació d'Admiralty és pràcticament nul·la. Es respira un ambient calmat i, des que el moviment es va batejar com la revolució dels paraigües, les expressions artístiques es multipliquen a tot l'espai urbà: escultures com la *Umbrella man*, pintures, cartells, *customització* de samarretes i el famós mur de John Lennon en són alguns exemples.

La protesta en aquesta regió administrativa especial de la Xina va començar com una vaga estudiantil per exigir una obertura democràtica. Al principi, era gairebé impossible trobar informació en alguna llengua que no fos el cantonès. Una setmana després, però, es va establir com a moviment Occupy Central, amb

Quan el govern va suspendre la primera ronda de negociacions, va revifar un moviment que semblava afeblit

l'objectiu d'assolir una projecció internacional més gran. El pas cap a la *revolució*, allò que va situar les protestes a la primera plana de molts diaris europeus, el va fer la policia amb la seva actuació. Des d'aquell primer cap de setmana d'octubre en què els gasos lacrimògens van donar la volta al món, han passat moltes coses -i, al mateix temps, molt poques- a Hong Kong.

Ara, les protestes també exigeixen la dimissió del cap del govern autònom, Leung Chun-Ying, que ha vist com es destapava un possible cas de corrupció al seu voltant. Presumptament, CY Leung hauria cobrat il·legalment prop de cinc milions d'euros d'una empresa australiana: la seva tasca hauria estat facilitar el negoci de la companyia a la Xina i reduir-li la competència. Quan semblava que, després de dues setmanes, les protestes perdien força, el govern va suspendre la primera ronda de negociacions amb els portaveus estudiantils per "falta de garanties d'èxit". Això va ser suficient perquè milers de persones tornessin a omplir els carrers i forcessin la celebració de la reunió, que va produir-se deu dies més tard i es va seguir en directe des dels carrers. La poca flexibilitat del govern durant la trobada va alimentar la perseverança de les manifestants.

La violència s'ha mantingut. Diversos grups contraris a la protesta han provocat aldarulls contra periodistes i manifes-

tants, davant la passivitat de la policia. Fins i tot, han dificultat la distribució de diaris com l'*Apple Daily*, que s'ha posicionat a favor del moviment democràtic. Les manifestants asseguren que es tracta de grups pagats pel govern amb l'objectiu de deslegitimar el moviment i justificar la repressió policial.

Es palpa convicció en les protestes: el moment per a la democràcia és ara o mai. Hong Kong hauria d'haver assolit el sufragi universal l'any 2007, però el govern central va endarrerir deu anys la cessió del dret a vot. Però, com que s'acostaven les eleccions de 2017, Pequín va anunciar -l'estiu passat- una resolució que limitava el nombre de persones candidates que es podrien presentar a les eleccions i, a més, establia que aquestes haurien de comptar amb la benedicció del govern central, ja que serien escollides per un comitè especial. Aleshores va néixer el moviment Occupy Central i el moviment estudiantil, inactiu des de les protestes per la reforma educativa de 2012, va tornar a agafar força.

Fa un mes i mig que va començar la vaga i la gent continua al carrer. Després de setmanes d'un continu estira-i-arronsa, sembla que ha arribat l'hora de jugar al desgast. Els centenars de tendes de campanya que encara ocupen part del centre financer hongkonguès parlen per si soles sobre quina és la postura de les protagonistes de la *umbrella revolution*. ◀

La ressaca del 9-N

L'ENÈSIMA DEMOSTRACIÓ DE L'ANC PREN FORMA

L'ANC ha trobat la manera definitiva de maridar la reivindicació ludicofestiva amb una coreografia fàcil de transmetre i, així, elevar la contundència de les manifestacions multitudinàries. Després de l'èxit de participació del 9-N i les nombroses cues que s'han produït arreu de Catalunya, pel proper 11 de setembre (no si abans Catalunya esdevé independent, surt de la Unió Europea i s'estableix com a membre de ple dret de la Confederació Galàctica), l'ANC proposarà la demostració de força més desafiant que s'hagi organitzat mai: la Konga Katalana. En aquest cas, el símbol estrella serà una K -que, previsiblement, tothom inclourà als àlies del Twitter i el Facebook- i ja s'especula amb lemes com ara "Kardem el kamp!". Ja frisem perquè arribi el moment.

UNA RAÓ PER VIURE

Ens arriben veus que, des del 10 de novembre, els descampats del cinturó metropolità reben la visita de *jerquis* i militants convergents que vénen a buscar alguna cosa per "omplir el buit" que senten després del 9-N. Els camells no donen l'abast i alguns es queixen que aquesta nova clientela "només busca col·locar-se, sense degustar ni res". Un d'ells afirma que "vagaregen amb la mirada perduda, com una mena de James Dean amb l'estelada lligada a l'esquena, o més aviat com una colla de zombis de *The Walking Dead* que tornen de calçotada".

ELS HOTELERS, INDIGNATS PEL DESENVOLUPAMENT DEL 9-N

El Gremi d'Hostaleria de Catalunya denuncia "l'excessiva tebior" en l'organització del 9-N i afirma que se sent "estafat i decebut pels malabarismes polítics dels partits sobiranistes". Segons una portaveu, el fet d'evitar la confrontació directa amb el govern de Madrid transformant el referèndum impugnant en un procés participatiu baix en sal ha fet que els hotels hagin patit una pèrdua d'ingressos previstos. "Esperàvem que, almenys, enviarien uns quants milers de militars a Catalunya", explica la portaveu, "i aquests xumen i endrapen com si no hi hagués endemà, tu!".

EL PP CONTINUA AMB LA TÀCTICA DEL MENYSPREU

Mentrestant, el PP es manté ferm en la tàctica de menyspreu i menysprear la participació del 9-N. Un dirigent del partit, entre glops de cigaló i pipades de Rosli, ha aconseguit articular unes paraules: "Doncs, ja que feien servir urnes de cartró, també podrien haver posat maniquins a les meses; així, tot hauria quedat més autèntic!".

L'EXTREMA DRETA I LA TEMUDA SÍNDROME D'ABSTINÈNCIA

Comencem a sentir veus (grunyts, més aviat) d'entre la ultradreta que mostren la seva preocupació per allò que aigüren que serà un "llarg hivern". El dirigent d'una organització que no gosem revelar, però que té àguiles, espases, fletxes, punys americans i botes militars al seu logotip, no pot ocultar la seva angouxa: "Després de les patums de l'11 de setembre, del 12 d'octubre i del 9 de novembre, només ens queda el 20-N per esbargir-nos i fer una mica el brètol... I després, què?! Perquè sortir a fer l'animal per celebrar la pasqua militar és com intentar ballar amb la sintonia del Telenotícies...".

29
Gran part de les ficcions televisives continuen recoient els personatges femenins en rols tradicionals

30
L'any Joan Vinoli segueix escampant la seva poesia per tota mena d'espais, amb un darrer tram d'homenatges populars

“Que no es facin sèries sobre temes polèmiques diu molt de la nostra salut democràtica”

Manel Ros
@manelrosalvador

Si es vol parlar de sèries, hi ha un nom que ocupa el primer lloc de la llista: Toni de la Torre. Ell es va inventar la professió de crític de sèries televisives a Catalunya: quan ningú no en parlava, intentava convèncer els diaris on treballava que el deixessin parlar de '24'. De cop i volta, amb l'arribada de 'Perdidos', tot va canviar. Les sèries van passar a ser un fenomen de masses global. Després de signar llibres com 'Descifrando el misterio de Perdidos', 'Dr. House, guía para la vida' i 'Las sèries que no me dejan dormir', aquests dies presenta 'Joyas seriéfilas' (autoeditat, 2014). Es tracta d'un recull dels seus deu anys com a crític en forma de recomanacions d'aquelles obres de les quals gairebé no es parla. La DIRECTA ha parlat amb ell sobre aquest volum i sobre els motius del 'boom serièfil'.

Què hi podem trobar, al llibre?
Vaig escriure'l quan em vaig adonar que feia deu anys que em dedicava a això. Vaig voler reflexionar sobre la feina que havia fet i també parlar del gran canvi que ha experimentat el públic. Fa deu anys, algú parlava d'una sèrie a la feina i ningú no en sabia res. Avui dia, és al revés: si no la coneixes, ets un marginat. Per una banda, tenim aquesta popularització massiva del format, però, per l'altra, ens trobem que algunes obres han passat desapercebudes. Normalment, l'afició a les sèries és superficial i sovint no arriba a les propostes més minoritàries, més alternatives, no anglosaxones, d'autor. Quan he gaudit més com a crític és quan he trobat aquestes joies i volia presentar-les als lectors totes juntes, en un llibre. Alhora, servia per oferir una panoràmica diferent d'aquest món.

L'explosió mediàtica arriba amb Perdidos i Los Soprano suposa un altre punt d'inflexió. Quina explicació té l'èxit de les sèries? S'ha estancat el cinema?

A mi no m'agrada dir que el cinema està estancat perquè crec que hi ha bones històries. Hi ha temes que no donen per fer una sèrie però sí per una pel·lícula i a l'inrevés. Hi ha una suma d'elements que justifiquen el que ha passat i és complicat posar-

los en una llista per saber quins són més importants. Qualitativament i en termes d'indústria, és evident que *Los Soprano* va marcar un abans i un després: va canviar el tipus de ficció que es fa a la televisió i va canviar l'audiència, ja que va aconseguir que la ficció seriada tingués la categoria d'obra d'art, de producte cultural i no d'entreteniment. *Perdidos* també té un paper fonamental. El seu creador, J.J. Abrams, va aconseguir ser portada de revistes i diaris quan es parlava del nou fenomen. D'altra banda, el públic ha descobert, a través de les sèries, una forma narrativa que li aporta unes coses que els llargmetratges no donen: l'acompanya en el temps, els personatges tenen un alt nivell de complexitat... No és tant que el cinema estigui estancat, sinó que la gent té ganes d'aquest altre tipus d'experiència. El fenomen massiu ha implicat un consum també massiu, que supera la programació dels canals d'aquí i que es vehicula per Internet.

Tu defenses molt les descàrregues...

Creo que són una etapa de transició. Ara, es produeix perquè Internet ofereix un servei que els canals televisius no volen o no poden oferir. El públic hi busca el que no li dona la

Continua a la pàgina 28 >>>

Ciències polítiques i sèries controvertides

'Borgen'

Se centra en el personatge de Birgitte Nyborg, una política danesa aparentment poc important; els esdeveniments, però, fan que acabi jugant un paper molt rellevant. Molts dels partits que apareixen a l'obra són fàcils d'identificar amb els d'aquí. També es tracta el tema de les conciliacions laboral i familiar.

Un fotograma de
'Boardwalk Empire'

Quan Scorsese va parlar dels catalans a Cuba

A la seva darrera temporada, la ficció televisiva 'Boardwalk Empire' tracta de la relació entre la màfia nord-americana i la cubana, amb arrels catalanes

Fran Richart
@maskoni2

El mes passat, la sèrie nord-americana de la productora HBO *Boardwalk Empire* es va acomiadar per sempre després de cinc temporades. La trama troncal del serial s'inspirava en la vida real del gàngster i contrabandista d'Atlantic City Enock L. Johnson. El resultat és un relat audiovisual extraordinari que narra com van ser els tretze anys que va durar la llei Volstead (coneguda com la *lleï seca*) als EUA, responsable del naixement i la configuració de les màfies que actualment campen pel país. Amb el mestre Martin Scorsese com a productor executiu i director del capítol pilot, flanquejat pel productor Mark Wahlberg i juntament amb Terence Winter i Tim Van Patten (membres molt rellevants de l'equip creatiu de *Los Soprano*), *Boardwalk Empire* és una sèrie amb una producció exquisida. Al llarg del seu desenvolupament narratiu, va recollint els escàndols polítics i històrics que van afectar els EUA durant els esbojarrats anys 20.

Scorsese no inventa contes. Intenta que cada capítol sigui una píndola històrica a través de la qual el públic espectador descobreixi els trets i els orígens de la trajectòria d'Al Capone, Charlie Luciano, Johnny Torrio o Joe Masseria, mafiosos italians que van ser pares del contraban, el crim organitzat i l'hampa als EUA. Amb aquest drama històric televisiu, Scorsese tanca un cicle vital de la seva carrera, durant el qual ha recreat i filmat la història de la màfia nord-americana i, sovint, la nova iroquesa, a obres com *Uno de los nuestros* (1990), *Casino* (1995) i *Gangs of New York* (2002).

Un convidat tarragoní

A l'última temporada, els guionistes han afegit una cirereta sobre la història de casa nostra a la sèrie. Per no avançar esdeveniments ni fer *spoilers* al personal, només direm que la famosa empresa de rom Bacardí entra en escena per irrompre al mercat dels EUA quan acabi la prohibició de les begudes alcohòliques.

Bacardí és un cognom d'origen tarragoní que té les seves arrels al petit poble de Passanant, a la Conca de Barberà, entre

Vallbona de les Monges i Tàrrrega. D'allà era Joan Bacardí, pare de Facund, fundador de la destil·leria a finals del segle XIX a Santiago de Cuba. Joan, de qui també es diu que havia nascut a la Secuita, se'n va anar a Sitges i va tenir vuit fills, entre ells Facund, que, amb tan sols setze anys, va anar a buscar fortuna a Cuba. Com altres compatriotes, hi va trobar la riquesa. Ara, només cal donar una volta pel barri del Vedado de l'Havana per veure les mansions esculpides amb pedra per les dinasties Grau, Baró o d'altres catalans *il·lustres* que es dedicaven a l'esclavatge o el caciquisme, ara ocupades per famílies humils i mestisses. Gangues immobiliàries de la revolució de 1959.

El cognom Bacardí està estretament lligat a la fundació de Cuba. Emili Bacardí, fill de Facund, va ser el primer alcalde de Santiago de Cuba (1901) i un actiu important contra els espanyols durant la guerra per la independència de 1895. Acabat el conflicte, va ser senador de la nova República de Cuba. Fins a l'expulsió de la família, derivada d'una nacionalització empresarial que convertiria la marca en Havana Club, la família Bacardí era una de les que tenia més poder i influència a l'illa. Després, es va establir a Mèxic i els EUA, on es relacionaria amb les màfies cubanes de Miami.

Sembla que ha de ser un italoamericà com Scorsese qui ens il·lustri sobre les arrels d'una família que, com es diu a la sèrie, ve de "Catalonia". Els detalls i les referències d'aquesta índole s'aborden de manera fidedigna als 56 episodis que integren *Boardwalk Empire*. Una delícia per a les amants de la història contemporània. I és que, en aquesta època d'or de les sèries televisives, n'hi ha que t'entretenen, mentre d'altres t'adormen com un anestèsic meravellós o et fan imaginar; algunes et fan oblidar la realitat i d'altres te la fan conèixer més i t'impulsen a consultar la Viquipèdia quan acaba el capítol. Això últim és el que aconsegueixen l'actor Steve Buscemi i companyia en un dels millors espectacles que ha ofert la petita pantalla des de fa dècades. Tingueu paciència amb la primera temporada. ◀

“Ens venen el relat que les descàrregues eliminen llocs de treball, però és totalment fals”

“Cal una televisió pública que s'atreveixi a apostar per un altre tipus de sèries sense la pressió de les audiències”

'Burning Bush'

Basada en fets i personatges reals, parla de Jan Palach, un estudiant d'història que s'autoimmola en protesta contra l'ocupació soviètica de Txecoslovàquia el 1968. Una jove advocada serà l'encarregada de defensar la família Palach davant el govern suposadament comunista.

'La Commune'

Després de passar vint anys a la presó, François Lazare torna al seu conflictiu barri parisenc en aquesta sèrie francesa sobre la vida a les 'banlieues', els seus conflictes i la corrupció política.

“Crec que els canals públics s’haurien d’arriscar més. Un dels problemes és que tant TVE com TVC miren els índex d’audiència”

>>> Ve de la pàgina 26

FOTOGRAFIES ENTREVISTA:
ELI MORA

televisió, però crec que algun dia la indústria acabarà adaptant-se. Jo estic a favor que la gent que hi treballa cobri, que la cultura tingui una recompensa, però el debat es contamina quan es diu que l’audiovisual està perdent diners per culpa de les descàrregues. El que passa és que la indústria demanitza Internet en comptes d’adaptar-s’hi. La història recent mostra que la xarxa contribueix a fer que l’espectador consumeixi cultura i no a l’inrevés. A vegades, es juga a plantejar axiomes molt perillosos: és fals que la persona que descarrega estigui robant, és fals que la descàrrega sigui il·legal i també que la gent no mira les sèries per la televisió (o no va al cinema) perquè descarrega continguts. Ens venen el relat que les descàrregues eliminen llocs de treball, però és totalment fals. Si desapareixen llocs de treball als rodatges és perquè vivim en una situació de falsa crisi econòmica i els empresaris fan el que fan, però la indústria té una salut de ferro. La prova és que, als EUA, surten multitud de canals per cable especialitzats en sèries. Empreses com Amazon, Yahoo, Sony o Microsoft, que no es dedicaven al negoci de la televisió, ara hi estan entrant. Aquestes empreses no inverteixen per perdre diners.

Per què a Europa es fan sèries que cada vegada tenen més qualitat i això no passa aquí?

El tema dels anunciants és clau. Les sèries que tenen èxit han estat *Médico de familia*, *Los Serrano* o *Aquí no hay quien viva*. És un producte que busca un públic familiar, els anunciants volen la família asseguda davant del televisor. Això també s’ha fet als EUA, però allà s’ha evolucionat. Crec que els canals públics s’haurien d’arriscar més. Un dels problemes és que tant TVE com TVC miren igualment els índex d’audiència. Algú dirà que la producció d’un canal públic ha d’interessar el màxim nombre de gent possible. A casa nostra, però, no

‘The Promise’

Erin Matthews és la protagonista d’aquesta sèrie que explica els orígens del conflicte entre Israel i Palestina. Una línia temporal amb el passat per explicar el present i les responsabilitat històriques del Regne Unit. Ha estat titllada de propaganda antisionista en més d’una ocasió.

sovinteja l'equilibri entre fer una obra que interessi i fer una obra de qualitat. Hi ha d'haver un canvi de mentalitat, s'han de prendre decisions perquè hi hagi ficcions que no siguin tan bonistes amb el públic. TV3, per exemple, va començar fent telesèries amb el referent britànic al cap i, avui, continua fent telesèries. El gènere no té res de dolent, però, a Anglaterra, les continuen fent i, alhora, fan ficcions diferents. Cal una televisió pública que s'atreveixi a apostar per altres propostes sense la pressió de les audiències.

Com és possible que encara no s'hagi fet una sèrie sobre la corrupció o la crisi a l'Estat espanyol?

Això diu molt de la mala salut democràtica i de la llibertat d'opinió d'aquest país. I no cal entrar en el tema de la corrupció; per què no s'ha fet mai una sèrie sobre ETA? I sobre el procés? El problema és que seria un escàndol. Hi hauria queixes, pressions, trucades... En aquest país, no es pot parlar de tot i no es pot ficcionar tot. A França, tenen *La Commune*, que tracta de fets frescos. Per què ningú no està fent una minisèrie sobre Can Vies? Al Regne Unit, van fer una sèrie fantàstica que es diu *The Promise* sobre els orígens del conflicte entre Israel i Palestina. Als EUA, *Damages* va tractar els casos de Madoff o de Wikileaks; *Boss* o *House of Cards* aborden la corrupció política; s'emet *Treme*, que diu que la premsa va fer malament la seva feina perquè va marxar de New Orleans quan quedaven històries per explicar... En realitat, no és un problema d'audiència perquè aquests temes interessin. Crec que hi ha afers que no es volen ficcionar perquè la ficció és una eina molt poderosa i canvia l'imaginari col·lectiu: suposa posar noms a les coses, visualitzar-les... I visualitzar determinades situacions facilita que tots estiguem d'acord que, efectivament, s'estan produint.

Pots demanar el llibre a:
www.tonidelatorre.com

Obres com 'Orange is the new black' esberlen l'hegemonia de la televisió heteronormativa

Sèries de ficció: igualtat de gènere?

Gran part d'aquestes narracions continuen enquadrant l'experiència vital de les dones en l'àmbit domèstic i al voltant de les relacions amb els homes

Pablo Raya Sánchez i Mireia S. Albrich
membres de l'associació cultural Trama (www.tramacultura.org)

Veient *Orange is the new black*, la lluita sembla guanyada: protagonisme absolut de les dones; diversitat d'identitats, cossos i sexualitats; personatges travessats pel gènere, l'ètnia, l'edat i la classe; lesbianisme, transsexualitat... Però, és possible que la perspectiva de gènere estigui calant en ple auge de la ficció televisiva anglosaxona?

És cert que cada cop hi ha més personatges no estereotipats, molts d'ells protagonistes, que representen feminitats diverses i rols múltiples en diferents entorns personals i socials. A l'increment de les dones a la pantalla, l'acompanya una presència més gran (tot i que encara reduïda) darrere les càmeres. El col·lectiu LGTBQI també es fa cada vegada més visible. Es dramatitzen problemàtiques de gènere com la conciliació laboral, els cànons de bellesa, el control dels cossos o les identitats no normatives. Es qüestionen els models de masculinitat i es denuncien les diferents tipologies de violència masclista. En són un bon exemple sèries com *A dos metros bajo tierra*, *Girls*, *My mad fat diary* o *Transparent*, entre altres.

No obstant això, els estereotips predominin i les dones continuen tenint una representació minoritària: menys rols, menys protagonistes, menys diàlegs i trames. La tendència es reforça si parlem de lesbianes, transsexuals o transgènere. Gran part de les ficcions segueixen enquadrant l'experiència vital de les dones en l'àmbit domèstic i al voltant de les relacions amb els homes. La majoria, de manera subtil o descarada, reproduïxen rols sexistes i relacions d'opressió, victimitzen les dones, cosifiquen els cossos i exploten el sexe i la violència que es genera al seu voltant. La llista és interminable: *CSI*, *Perdidos*, *Mujeres desesperadas*, *Californication*... Altres són més ambigües. *Juego de tronos* mostra dones apoderades i qüestiona alguns tòpics, però continua jugant amb la sexualitat i la violència. *Los Simpson* o *Modern family* satiritzen models familiars, però, alhora, reforcen la idea de la família com a nucli social primordial. En termes generals, cal més poder creatiu per a

les dones, un increment i una diversificació de models de representació no sexistes i també més desenvolupament argumental de problemàtiques de gènere. Això, en termes quantitius.

La necessitat d'una altra mirada

En cada ficció concreta, el què és menys rellevant que el com. No és determinant quina tipologia de personatges o situacions es plantegen, sinó com es dissenyen i es roden. A *A dos metros bajo tierra*, Ruth Fisher s'assabenta de la mort del seu marit a la cuina. Reacciona apartant d'ella tot el que troba al seu pas, generant el caos. La interpretació de l'actriu i la transformació de l'espai expressen el significat de la mort del patriarcat, que destruirà l'ordre familiar i obligarà el personatge a abandonar el seu lloc tradicional i obrir-se al món. Això és ficció amb perspectiva de gènere.

En aquest sentit, pot ser més feminista una sèrie que retrati un món hipermasclista que no pas una altra que, sota una aparença d'igualtat, amagui un rerefons retrògrad. Vet aquí *Mad Men* enfront de *Sexo en Nueva York*. Depèn del desenvolupament dramàtic dels personatges, l'ús dels recursos audiovisuals, la construcció del punt de vista, etc. Podem fer-nos aquesta pregunta: hi pot haver una ficció de qualitat sense perspectiva de gènere? Però, també cal fer-se aquesta altra: hi pot haver perspectiva de gènere sense qualitat de la ficció?

Vist això, l'escenari actual pot semblar poc esperançador. Tanmateix, l'aparició creixent de sèries de qualitat, la varietat de formats i temàtiques i l'existència d'un públic cada vegada més divers i participi mitjançant Internet obre un espai per a la problematització dels discursos i les representacions de gènere. I ho fa en ple epicentre de la narrativa i la cultura de masses del segle XXI: els set regnes de Ponent, els despatxos de l'Avinguda Madison o les cel·les de Litchfield són, avui, el camp de batalla on les creadores i les espectadores lluitem per esquarterar el discurs heteropatriarcal i ampliar els marges dels imaginaris contemporanis. ◀

Alguns dels protagonistes de la prestigiosa sèrie 'Los Soprano'

'House of Cards' (1990-1995)

Basada en novel·les del polític 'tory' Michael Dobbs, va inspirar l'actual versió americana. La ficció se situa als anys posteriors al govern de Margaret Thatcher: a través de corrupteles i conxorxes, un membre del partit conservador intenta fer-se amb el poder i arribar a ser primer ministre.

Llocs, instants, copes i versos

L'any Joan Vinyoli, dedicat al centenari del naixement del poeta, ha escampat els seus versos per tota mena d'espais, de les places públiques a les escoles, passant pels boscos

Irene Alerm i Pou
@irenealerm

Enguany és l'any Joan Vinyoli. Fa cent anys del naixement de l'escriptor i trenta de la seva mort. Una doble efemèride, rodona, per un autor que assajava trobar "el cercle convincent". L'homenatge, que en un principi semblava difús, lacònic, aclaparat per un grandiloqüent 2013 any Espriu, s'ha anat estenent arreu del territori -aquesta era la intenció- en comptes de concentrar-se en grans actes centrals. Des d'escoles i instituts fins a festivals de poesia i ascensions a pics han dedicat unes hores, uns minuts, a recordar Joan Vinyoli i Pladevall, un dels poetes més grans del segle xx que hem tingut al nostre país.

L'obra de Vinyoli no sempre és fàcil, molts cops resulta més críptica del que és. Cercant sempre el vers perfecte, la imatge única i unívoca que pugui expressar allò inexpressable, deixa un marge de buit perquè el públic lector en fem l'aproximació corresponent. La referència, però, sempre arriba de l'experiència concreta i, en conèixer-la, el poema es desplega i esdevé diàfan. Perquè, malgrat que només sigui el títol d'un dels seus llibres, sempre parla de realitats. Tot i que molts poetes actuals se'n senten deutors i coneixedors, és per la dificultat, la barriera de l'instant precís, que el nom de Vinyoli encara és força desconegut pel gran públic. I és així que el seu any ha servit per difondre'l en petits comitès, plaça a plaça, recital a recital.

Recepció i noves celebracions

El fet que la seva poesia no tingués un vessant social i compromès explícit va motivar que, durant els anys més fermes de la seva producció, no gaudís de reconeixement. El seus versos mantenien un compromís, però d'un altre tipus: amb una llengua catalana que sentia totalment seva i, encara més, amb una vida que "ha de ser viscuda". Tampoc comptava amb una veu èpica i que narrés un poble, com la d'Espriu. La de Vinyoli era una veu a la recerca de les profunditats del jo, que expliques, servís i compregués; una veu, però, que creava ponts

L'autor mantenia el compromís amb una llengua catalana que sentia totalment seva i amb una vida que "ha de ser viscuda"

Cartell de l'homenatge organitzat al bar Velòdrom / CLARET SERRAHIMA

i era en l'altre que esdevenia clara. Aquest anar a l'interior és, justament, un altre dels motius de la desafecció entre Vinyoli i el món mediàtic (entenen fins a quin punt n'arriba a ser, de mediàtica, la poesia, és clar!) tot i que, en el fons, ell sempre aspirava a la universalitat.

Per seguir el fil dels poemes, els motius i els orígens, però també del seu sentir i el seu fer, la biografia de Pep Solà, *La bastida dels somnis*, n'és una guia clarificador i curiosa. Aquí, se'n explica, per exemple, que l'any 1977 va renunciar, per motius estrictament polítics, al Premio Nacional de Poesia en Lengua Catalana que se li va atorgar des del Ministeri de Cultura del govern espanyol. Un premi que li hauria proporcionat, a part del factor econòmic, reconeixement dins el món literari de tot l'Estat.

Si el mes de juliol celebràvem el centenari del seu naixement, el 30 de novembre serà l'aniversari de la seva mort. Entre el 21 d'aquest mes i el 6 de desembre, s'ha programat

un homenatge popular als bars d'arreu de Catalunya i de qual-sevol racó de món on es vulgui recordar i descobrir Vinyoli. Ell que, si bé aspirava a una elevació de l'esperit a través del mots, tenia presents la vida, les realitats, sabia gaudir del vi i de les menges al voltant d'una taula ben parada i plena de companys. Alhora, el paisatge que trepitjava -"domini màgic, regne sublunar"- li era necessari per expressar el ressol al mar dels estius i la solitud a les muntanyes. Però els bars també eren una constant als seus versos, un illa en la grisor de la ciutat. Allà, podia treballar tranquil·lament o compartir la poesia i el debat de la paraula en companyia, mig anònima mig confidencial, i a recer d'una copa.

Al costat del l'any Espriu, aquest homenatge semblarà poca cosa. Però, que Vinyoli arribi a més gent, que puguem sentir els seus mots rellicant-nos pell avall, que el recordem mig embriacs de poesia, de vi o de virtut, devora el mar, damunt d'un cim o dins d'un bar, és el millor reconeixement que li podem fer. ◀

Winnie Madikizela-Mandela: viatge íntim contra l'apartheid

Alex Romaguera
@AlexRomaguera

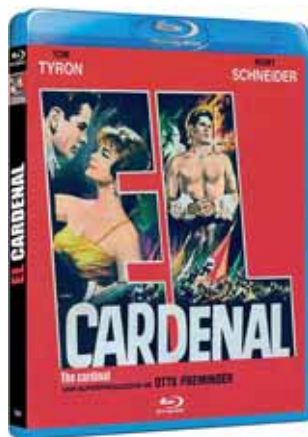
12 de maig de 1969. Feia cinc anys que Nelson Mandela complia cadena perpètua a Robben Island quan Winnie Madikizela-Mandela, la seva esposa, va ser detinguda en una operació de la unitat antidisturbis contra el moviment antiapartheid. Sense més dilacions, la legislació antiterrorista i contra el sabotatge (amb la qual el govern sud-africà sufocava els sectors contraris a l'exclusió racial) li va caure al damunt amb tota la seva impunitat. Començava, així, el llarg periple de Winnie a la Presó Central de Pretòria. Deixava dues filles i un entorn castigat pel model segregacionista que, al llarg dels governs del Partit Nacional, va desposseir la comunitat negra de la ciutadania, l'accés a l'educació i altres serveis bàsics. L'estança de Winnie a la presó queda recollida a *491 dies*. Presonera núm. 1323/69, un compendi d'escrits personals que ens apropen al món d'aquesta jove educadora de Jan Hofmeyer (Johannesburg) empresonada per defensar les llibertats del seu poble. Barreja de cartes d'amor, anècdotes i confessions

íntimes, el llibre testimonia la brutalitat que Winnie va experimentar durant el seu confinament, on la impotència s'alternava amb el desig de rebel·lar-se contra les injustícies a què es veia sotmesa la població negra.

Recuperat el setembre de 1970 per un dels seus advocats, el dietari ens acosta a una dona de caràcter noble i irreverent, gràcies a la qual podem entendre la dimensió que tenien les polítiques supremacistes del govern sud-africà. Com altres persones de la seva generació, Madikizela-Mandela va patir aquest estat d'excepció que, a més d'apilar la ciutadania negra en petits suburbis anomenats *bantustans*, es va significar per la violència exercida contra les dones i els treballadors africans. Maricel Oró ho explica al prefaci del volum: "Les paraules de la Winnie desprenen ràbia, lluita, compromís o militància, però també intel·ligència i resistència". Uns valors que aquesta activista ens regala per acompanyar-nos cap a una Sud-àfrica que encara es troba en el camí d'assolir la pau, la justícia i la igualtat plenes. ◀

LLIBRE
491 dies. Presonera núm. 1323/69
Autora: Winnie Madikizela-Mandela
Editorial: El Jonc, 2014
Pàgines: 309

BLU-RAY
El cardenal
Director: Otto Preminger
Guionista: Robert Dozier
Intèrprets: Tom Tryon, Romy Schneider, John Huston
Durada: 175 minuts
Editora: Resen, 1963

Retrat de clergue amb guerres mundials de rerefons

Ignasi Franch
@ignasifranch

En el moment que ascendeix dins la jerarquia eclesiàstica, un clergue recorda la seva vida. Aquest és el plantejament narratiu d'*El cardenal*, una ficció amb aires de *biopic* que inclou les pinzellades sobre temes controvertits habituals en el cinema d'Otto Preminger (*Laura*, *Anatomia de un asesinato*). Perquè aquest director i productor independent va ser una pedra a la sabata de la censura institucionalitzada a Hollywood, ja que es va atrevir a estrenar grans produccions sense el corresponent segell d'aprovació i a demandar judicialment els estats que les prohibien.

El cardenal no va aixecar la mateixa polseguera que altres films del seu realitzador (com *El hombre del brazo de oro*), però sí que inclou referències a la segregació racial o l'avortament. El realitzador va partir d'una novel·la inspirada en les vivències de l'arquebisbe Francis Spellman. Una dècada després de la publicació del llibre, Spellman s'havia convertit en una bèstia negra del progressisme pel seu suport al maccarthisme i a la

intervenció militar al Vietnam. Per fugir el risc de crear un protagonista que despertés un rebuig frontal, Preminger i companyia el van caracteritzar com algú excessivament inflexible, però que dubta i pateix les conseqüències d'algunes decisions intolerants. En una línia similar, les crítiques a l'Església catòlica s'acaben resolent en clau tranquil·litzadora: hi ha sacerdots massa dedicats a les tasques recaptatòries i clergues permissius amb el racisme o el nazisme, però els efectes beneficiosos de la tasca eclesiàstica s'acaben imposant.

El film pateix d'una certa elefantiasi, gens infreqüent en les produccions de l'alemany, començant per la durada, que s'acosta a les tres hores. La posada en escena transmet precisió i una certa fredor; amb tot, la narració arriba a resultar fins i tot dinàmica. Els diversos salts cronològics faciliten que el conjunt flueixi, combinant el retrat del personatge amb una mirada simplista, però vistosa, a la primera meitat del segle xx. ◀

COL·LECTIU RONDA
assessorament JURÍDIC
a PERSONES i entitats
d'economia SOCIAL
www.cronda.coop

TAM-TAM
disseny gràfic · il·lustració
web · compaginació
www.fundaciontamtam.org

terra d'escudella
www.tdk.cat
menú al migdia
carta de nit
taules d'embotits
amanides
patates braves
cerveses artesanes
cultura popular
exposicions
C/ Premià, 20 baixos, Santís (Bcn)
tel. 93 422 16 13

DIVA HOGAR
REPARACIONS 24H
MANTENIMENT I REFORMES
Barcelona
93.346.86.01
Tarragona-Reus-Costa
977.207.982
www.clubdivahogar.com

PRIMERA CONSULTA GRATUITA
SERVEI JURÍDIC VERDUM B.C.
Jorge Arner, Lluís Sotoca i Mònica Borrada. Advocats.

/ URIEL FERERA

“L’Uriel és a la presó per defensar el poble palestí”

Alex Anfruns
@Alex_Anfruns

Què els passa als nois i les noies israelianes que es neguen a fer el servei militar obligatori?

Tothom té una data assignada per presentar-se a la base militar i començar el servei. La gent que pateix d'asma o alguna altra malaltia crònica en queda exempta. Però, les persones que esgrimeixen una causa emocional són jutjades aquell mateix dia a la base i engarjolades en una presó militar.

A quant temps de presó s'enfronten?

De 20 a 28 dies, encara que hi ha casos en què la reclusió arriba als 40 dies. Quan finalitza aquest període, reben una carta per tornar a presentar-se. I així comença un cicle d'entrar i sortir. És l'estat en què es troba l'Uriel, el meu fill, que es presenta de nou dient que és objector de consciència i que s'oposa a l'ocupació i l'opressió del poble palestí. També afirma que no vol aprendre a usar armes ni saber res del sistema militar. I, òbviament, diu que tampoc no vol participar en la guerra ni representar cap paper, encara que sigui civil, dins l'exèrcit.

Fins ara, com ha viscut els judicis militars?

Per a l'Uriel, el primer empresonament va ser molt dur. Va patir molt. En negar-se a vestir l'uniforme militar dels presoners, va ser internat en una cel·la on va ser agredit pels soldats que l'envoltaven. Estava molt tocat emocionalment quan va sortir.

Vau reclamar una comissió perquè avaluessin el seu estat?

Sí, però ell insistia que només necessitava uns dies per descansar i recuperar-se del tot. Va fer el mateix durant els següents períodes, amb nits d'insomni pel temor que tornessin a agredir-lo. Aquesta situació va coincidir amb els darrers atacs d'Israel sobre Gaza. En aquest moment, es va adonar que no estava sol: hi ha molta més gent com ell, empresonada per negar-se a entrar a l'exèrcit.

Com està d'ànims actualment?

Ara se sent més fort per enfrontar-se a aquests judicis sense tenir por que l'agredeixin de nou. Ho ha superat amb l'ajuda dels qui li fem costat i amb el pas dels mesos.

Com defineix el tracte que dispensen les autoritats d'Israel a aquest jove?

És un veritable assetjament. Israel no respecta el dret a l'objecció de consciència i atemoreix la joventut perquè ingressi a l'exèrcit sota l'amenaça de presó. No obstant això, hi ha persones amb un nivell de consciència i de responsabilitat política i social molt alt. En general, tots ho tenen claríssim i, encara que estiguin preses una, dues o deu vegades, no canvien de postura, més aviat la reforcen.

Quina és la reacció de les famílies?

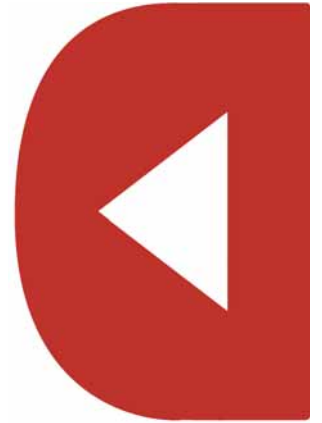
No totes accepten que el seu fill o filla sigui objector. Cal recordar que vivim en una societat molt militarista on hi ha molta gent que desitja que les seves filles i fills vagin a l'exèrcit. Quan s'hi oposen, no totes les famílies acompanyen aquests joves ni els comprenen com seria desitjable. Hi ha el cas d'un altre noi empresonat, també de dinou anys, que té un germà que ha servit l'exèrcit durant els atacs sobre Gaza. Imagineu-vos-ho: aquests pares tenen un fill guerrejant a Gaza i un altre pres per haver-se declarat objector.

Què ens pot ensenyar la situació del seu fill?

L'Uriel va decidir no participar a l'exèrcit per ajudar el poble palestí, perquè aquest sigui lliure i tingui el seu propi Estat. A la seva manera, lluita per acabar amb aquesta opressió i ocupació que va començar fa dècades.

Confia que aviat serà excarcerat?

El seu empresonament és momentani. Algun dia, l'Uriel deixarà d'estar pres, anirà a la universitat, estudiarà, es casarà, tindrà una família i una professió i desenvoluparà la seva vida amb normalitat. Però, quan sigui lliure, el més probable és que el poble palestí continuï captiu i ocupat. Per això, aquesta causa no només és la de l'Uriel Ferera, un objector israelià, sinó la del poble palestí. De la mateixa manera que nosaltres tenim dret a la felicitat, volem que el nostre benestar no estigui sustentat en el patiment d'un altre poble. ◀

inDirecta

Ruty Ferera

pacifista i mare d'Uriel,
objector de consciència
israelià

Cada any, en acabar l'escola secundària, algunes joves israelianes s'ajunten per redactar una carta que trameten al primer ministre i el ministre de Defensa, en la qual expresen la seva negativa a servir l'exèrcit. Diuen que són pacifistes i que s'oposen al tracte desigual i a l'opressió del poble palestí tant a Cisjordània com a Gaza. A més, rebutgen la discriminació contra la població palestina amb ciutadania israeliana. Uriel, un noi ortodox de dinou anys nascut a Beer Sheva, és una d'aquestes persones. Com a la resta d'objectores en la seva situació, l'Estat hebreu no li reconeix el dret de rebutjar la instrucció militar. Malgrat tot, un important moviment antibel·licista ha irromput a la cinquena potència militar del món. Activista per la pau, Ruty Ferera encarna la lluita per l'objecció de consciència i pels drets del seu fill: d'ençà del seu posicionament, Uriel ja ha estat reclòs set vegades a una presó militar.